บทนำ

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๓ คือ พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน ภาค ๒ พุทธวงศ์และจริยาปิฎก ซึ่งเป็นพระสุตตันตปิฎกเล่มสุดท้าย และเป็นคัมภีร์ขุททก-นิกาย ๓ คัมภีร์สุดท้าย คือ คัมภีร์ที่ ๑๓ (อปทาน) คัมภีร์ที่ ๑๔ (พุทธวงศ์) และคัมภีร์ที่ ๑๕ (จริยาปิฎก) คัมภีร์ขุททกนิกายทั้ง ๓ คัมภีร์นี้ มีรูปแบบอย่าง เดียวกัน คือ เป็นบรรยายโวหารแบบเล่าเรื่อง และจัดอยู่ในรูปแบบทางวรรณกรรม อย่างเดียวกัน คือเป็นวรรณกรรมประเภทร้อยกรองล้วน ซึ่งเป็นองค์ที่ ๔ คือ คาถา ในจำนวน ๙ องค์ แห่งนวังคสัตถุศาสน์

๑. คัมภีร์อปทาน ภาค ๒ ประกอบด้วย เถราปทาน ตอนปลาย และเถริยาปทาน เถราปทาน ตอนปลาย ว่าด้วยประวัติในอดีตชาติของพระเถระอรหันตสาวก จำนวน ๑๕๑ รูป ๑๕๑ เรื่อง แบ่งเป็นวรรคได้ ๑๕ วรรค วรรคละ ๑๐ เรื่อง แต่วรรคสุดท้ายมี ๑๑ เรื่อง โดยนับลำดับวรรคต่อจากเถราปทาน ตอนต้น ในอปทาน ภาค ๑ ส่วนเถริยาปทาน ว่าด้วยประวัติในอดีตชาติของพระเถรี อรหันตสาวิกา จำนวน ๔๐ รูป ๔๐ เรื่อง แบ่งเป็นวรรคได้ ๔ วรรค วรรคละ ๑๐ เรื่อง

อนึ่ง เนื่องจากชื่อพระเถระและพระเถรีที่ปรากฏในคัมภีร์อปทานนี้ ส่วนมากไม่ใช่ชื่อที่บิดามารดาตั้งให้มาแต่เกิด(ชาตินาม) แต่เป็นชื่อที่ตั้งตามพฤติกรรมของท่าน (กิริยานาม) บางท่านจึงมีชื่อเป็นอย่างอื่นในคัมภีร์อื่น เช่น พระปิยาลผลทายกเถระ ในคัมภีร์นี้ แต่เป็นพระปิณโฑลภารทวาชเถระในคัมภีร์อื่น คณะบรรณกรจึงทำตารางแสดงรายชื่อพระเถระเหล่านี้เปรียบเทียบให้สังเกตไว้ด้วย

๒. คัมภีร์พุทธวงศ์ แปลว่า วงศ์ของพระพุทธเจ้า ว่าด้วยพระประวัติของพระพุทธเจ้าในอดีต ๒๔ พระองค์ นับจากพระพุทธเจ้าพระนามว่าทีปังกร จนถึงพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ และพระประวัติของพระพุทธเจ้าของเราคือพระ พุทธเจ้าพระนามว่าโคดม รวมเป็น ๒๕ พระองค์

เนื้อหาของคัมภีร์พุทธวงศ์มี ๑,๔๕๙ คาถา แบ่งเป็น ๓ ตอนใหญ่ ๒๙ ตอนย่อย แต่อาจแบ่งตามสาระสำคัญเป็น ๕ ตอนใหญ่ คือ

๑. รตนจังกมนกัณฑ์ ว่าด้วยรัตนจงกรม

๒. สุเมธกถา ว่าด้วยความปรารถนาของสุเมธดาบส

๓. พุทธวงศ์ ว่าด้วยวงศ์ของพระพุทธเจ้า ๒๕ พระองค์ มีทีปังกรพุทธวงศ์เป็นต้น

๔. พุทธปกิณณกกัณฑ์ ว่าด้วยเรื่องเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

๕. ธาตุภาชนียกถา ว่าด้วยการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ

คัมภีร์พุทธวงศ์นี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแก่พระประยูรญาติ ณ นิโครธาราม เขตกรุงกบิลพัสดุ์ เมื่อเสด็จโปรดพระพุทธบิดาเป็นครั้งแรก ทั้งนี้ตามคำทูลขอ

ของท่านพระสารีบุตร และทรงประสงค์จะทำลายทิฏฐิมานะของพระประยูรญาติที่เห็นว่า พระองค์เป็นเพียงศากยะชั้นลูกหลาน จึงไม่แสดงความเคารพ จุดเน้นของพุทธวงศ์คือทรงเล่าพระประวัติการสั่งสมบารมีของพระองค์ เริ่มตั้งแต่เสวยพระชาติเป็นสุเมธดาบสเรื่อยมา โดยทรงเล่าพระประวัติของพระพุทธเจ้าในอดีต ๒๔ พระองค์ที่เป็นบุญเขตของพระองค์ไว้ด้วย ดังที่ทรงสรุปไว้ในตอนท้ายของพุทธวงศ์นั้น ๆ ความจริงยังมีพระนามพระพุทธเจ้าอีก ๓ พระองค์ ที่ปรากฏในพุทธปกิณณกกัณฑ์ คือ (๑) พระตัณหังกรพุทธเจ้า (๒) พระเมธังกรพุทธเจ้า (๓) พระสรณังกรพุทธเจ้า ทั้ง ๓ พระองค์นี้เสด็จอุบัติขึ้นในกัปเดียวกับพระทีปังกรพุทธเจ้า แต่เพราะมิได้เป็น บุญเขตของพระองค์ จึงไม่ทรงเล่าพระประวัติไว้

๓. คัมภีร์จริยาปิฎก ว่าด้วยพุทธจริยาสั้น ๆ ที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญบารมีในอดีตชาติของพระผู้มีพระภาค รวม ๓๕ เรื่อง ใน ๓๕ ชาติ แบ่งเป็นวรรคได้ ๓ วรรค วรรคที่ ๑ ประมวลพุทธจริยาที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญทานบารมี ๑๐ เรื่อง ใน ๑๐ ชาติ วรรคที่ ๒ ประมวลพุทธจริยาที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญศีลบารมี ๑๐ เรื่องใน ๑๐ ชาติ และวรรคที่ ๓ ประมวลพุทธจริยาที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญเนกขัมมบารมี

๖ เรื่อง สัจจบารมี ๖ เรื่อง อธิษฐานบารมี ๑ เรื่อง เมตตาบารมี ๒ เรื่อง และอุเบกขาบารมี ๑ เรื่อง รวมเป็น ๑๕ เรื่อง ใน ๑๕ ชาติ คัมภีร์จริยาปิฎกนี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงตามคำทูลขอของท่านพระสารีบุตรเช่นเดียวกับพุทธวงศ์

ต่อไปขอแนะนำสาระสำคัญของอปทาน ภาค ๒ พุทธวงศ์และจริยาปิฎก เพื่อช่วยให้เห็นภาพรวมและสามารถเข้าใจเนื้อหาของพระไตรปิฎกเล่มนี้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

แนะนำอปทาน ภาค ๒

เถราปทาน (ตอนปลาย)

๔๒. ภัททาลิวรรค

๑. ภัททาลิเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระภัททาลิเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้สร้างมณฑป ๔ เสา มุงด้วยดอกสาละถวายแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสุเมธะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษย- สมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษเหล่านี้ คือ ปฏิสัมภิทา ๔ วิโมกข์ ๘ อภิญญา ๖

หมายเหตุ ต่อไป คำว่า คุณวิเศษเหล่านี้ จะใช้สั้น ๆ ว่า □คุณวิเศษ□

๒. เอกฉัตติยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกฉัตติยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๑๘ ท่านได้ยืนถือเศวตฉัตรกางกั้นถวายพระพุทธเจ้าพระนามว่าอัตถทัสสี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายพันชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. ติณสูลกฉาทนิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระติณสูลกฉาทนิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้ใช้ดอกมะลิซ้อนบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่า

ติสสะ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. มธุมังสทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมธุมังสทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายเครื่องในสุกรต้มปรุงผสมเนื้อชั้นดีถวายพระสงฆ์ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. นาคปัลลวกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนาคปัลลวกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ใช้กิ่งไม้กากะทิงบูชาพระพุทธเจ้า(พระนามว่า

วิปัสสี) เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. เอกทีปิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกทีปิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้จุดประทีปที่จิตกาธานของพระพุทธเจ้าพระนาม

ว่า สิทธัตถะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. อุจฉังคปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุจฉังคปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ใช้ดอกไม้บูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในมนุษยโลกและเทวโลกหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. ยาคุทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระยาคุทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายข้าวยาคูแด่พระสงฆ์ผู้ถูกน้ำท่วมไปบิณฑบาตไม่ได้ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. ปัตโถทนทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปัตโถทนทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายข้าวสุกที่หุงจากข้าวสาลีทะนานหนึ่งแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าผู้กำลังเสด็จเที่ยวบิณฑบาต เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวย

มนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. มัญจทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมัญจทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้นำเตียงไปถวายพระสงฆ์ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔๓. สกิงสัมมัชชกวรรค

๑. สกิงสัมมัชชกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสกิงสัมมัชชกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้กวาดลานต้นโพธิ์ซึ่งเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไปเกิดในชาติใด ๆ ก็ไม่เคยป่วยเป็นโรคผิวหนังเลย และไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. เอกทุสสทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกทุสสทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายผ้าสาฎกแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. เอกาสนทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกาสนทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายอาสนะแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่เคยตกนรกเลย ได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. สัตตกทัมพปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสัตตกทัมพ-ปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายดอกกระทุ่มแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า ๗ พระองค์ องค์ละดอก เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. โกรัณฑปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโกรัณฑปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้ถวายดอกหงอนไก่บูชารอยพระยุคลบาทของพระ พุทธเจ้าพระนามว่าติสสะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. ฆฏมัณฑทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระฆฏมัณฑทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายน้ำมันเนยแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าสุจินติตะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. เอกธัมมัสสวนิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกธัมมสวนิย-เถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาครั้งเดียวจากพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษย-สมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. สุจินติตเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสุจินติตเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายข้าวใหม่แด่พระสงฆ์มีพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เป็นประธาน เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษย-สมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. โสณณกิงกณิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโสณณกิงกณิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๑๘ ท่านได้ถวายดอกกระดิ่งทองแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าอัตถทัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. โสวัณณโกนตริกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโสวัณณโกนตริกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ใช้กะโหลกน้ำเต้าตักน้ำถวายแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษย-สมบัติ

และสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔๔. เอกวิหาริวรรค

๑. เอกวิหาริยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกวิหาริยเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ สมัยแห่งพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ท่านได้หนีความเกี่ยวข้องวุ่นวายไปปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าผู้เดียว เพราะผลแห่งกรรมนั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ท่านได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. เอกสังขิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกสังขิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้เป่าสังข์บูชาต้นโพธิ์ซึ่งเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย จะไป เกิดในที่ใด ๆ ก็มีดนตรีขับกล่อมตลอดเวลา ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. ปาฏิหีรสัญญกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปาฏิหีรสัญญกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เลื่อมใสในปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. ญาณัตถวิกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระญาณัตถวิกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้สดุดีพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. อุจฉุขัณฑิกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุจฉุขัณฑิกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายท่อนอ้อยแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. กลัมพทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกลัมพทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายผักบุ้งแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าโรมสะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. อัมพาฏกทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอัมพาฏกทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลมะกอกแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. หรีตกทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระหรีตกทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายผลสมอ มะขามป้อม มะม่วง หว้า สมอพิเภก กระเบา รกฟ้า และมะตูม ปรุงยาถวายแด่พระพุทธเจ้า(พระนามว่า

สิทธัตถะ) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. อัมพปิณฑิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอัมพปิณฑิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายผลมะม่วงแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

สิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. ชัมพูผลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระชัมพูผลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายผลหว้าแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔๕. วิเภทกิวรรค

๑. วิเภทกพีชิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระวิเภทกพีชิยเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัป ท่านได้ถวายเมล็ดพืชเครือเถาว์แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

กกุสันธะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. โกลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโกลทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลพุทราแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. เวลุวผลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเวลุวผลิยเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัป ท่านได้ถวายผลมะตูมแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

กกุสันธะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. ภัลลาตกทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระภัลลาตกทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๑๘ ท่านได้ถวายผลรกฟ้าแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

อัตถทัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. อุมาปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุมาปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัป ท่านได้ใช้ดอกผักตบบูชาต้นโพธิ์ซึ่งเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้

ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. อัมพาฏกิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอัมพาฏกิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ใช้ดอกมะกอกบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่า

เวสสภู เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. สีหาสนิกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสีหาสนิกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายพระแท่นสีหาสน์แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. ปาทปีฐิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปาทปีฐิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายตั่งสำหรับวางพระยุคลบาทแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสุเมธะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. เวทิการกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเวทิการกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายไพที(แท่นบูชา)แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. โพธิฆรการกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโพธิฆรการกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้สร้างเรือนโพธิ์ถวายพระพุทธเจ้าพระนามว่า สุเมธะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้ไปเกิดในเรือนแก้วของสวรรค์ชั้นดุสิต

ในกัปที่ ๖๕ ได้เกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔๖. ชคติทายกวรรค

๑. ชคติทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระชคติทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๑๘ ท่านได้สั่งให้สร้างแท่นบูชาที่โคนต้นโพธิ์ซึ่งเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าธัมมทัสสี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. โมรหัตถิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโมรหัตถิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายพัดหางนกยูงแด่พระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วย คุณวิเศษ

๓. สีหาสนพีชิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสีหาสนพีชิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้ถวายงานพัดพุทธอาสน์ของพระพุทธเจ้า

พระนามว่าติสสะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. ติณุกกธาริยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระติณุกกธาริยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้จุดคบเพลิงบูชาต้นโพธิ์ซึ่งเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. อักกมนทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอักกมนทายกเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัป ท่านได้ถวายฉลองพระยุคลบาทแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่ากกุสันธะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. วนโกรัณฑิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระวนโกรัณฑิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ใช้ดอกช้างน้าวบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่า

สิทธัตถะ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. เอกฉัตติยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกฉัตติยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้กั้นร่มถวายพระพุทธเจ้าพระนามว่า

ปทุมุตตระ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่เคยไปเกิดในทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. ชาติปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระชาติปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ใช้ดอกไม้บูชาพระสรีระของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและ

สวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. สัตติปัณณิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสัตติปัณณิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ใช้ดอกมะลิบูชาพระสรีระของพระพุทธเจ้า (พระนามว่าปทุมุตตระ) ในขณะที่มหาชนกำลังอัญเชิญออกไปถวายพระเพลิง เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. คันธปูชกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระคันธปูชกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ใช้ของหอมบูชาจิตกาธานของพระพุทธ-เจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔๗. สาลกุสุมิยวรรค

๑. สาลกุสุมิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสาลกุสุมิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ใช้ดอกสาละบูชาพระสรีระของพระพุทธ-เจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ บนจิตกาธาน เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จัก

ทุคติเลยหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. จิตกปูชกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระจิตกปูชกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ใช้ดอกจำปาบูชาจิตกาธานของพระพุทธเจ้า

พระนามว่าสิขี เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. จิตกนิพพาปกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระจิตกนิพพาปกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ใช้น้ำหอมดับจิตกาธานของพระพุทธเจ้าพระนามว่าเวสสภู เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. เสตุทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเสตุทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้สร้างสะพานถวายพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสีผู้กำลังเสด็จจงกรมอยู่ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. สุมนตาลวัณฏิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสุมนตาลวัณฏิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายพัดใบตาลแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

สิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. อวฏผลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอวฏผลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายผลไม้แด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่า

สตรังสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. ลพุชผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระลพุชผลทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายผลขนุนสำปะลอแด่พระพุทธเจ้า(พระนามว่าวิปัสสี) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. มิลักขุผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของท่านมิลักขุผลทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๑๘ ท่านได้ถวายผลไทรน้อยแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

อัตถทัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. สยัมปฏิภาณิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสยัมปฏิภาณิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านใช้ปฏิภาณกล่าวสดุดีพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระด้วยความเลื่อมใส เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย

ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. นิมิตตพยากรณิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนิมิตตพยา-

กรณิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้พยากรณ์นิมิตแห่งการเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้า ทำให้มหาชนเกิดความดีใจ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔๘. นฬมาลิวรรค

๑. นฬมาลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนฬมาลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ใช้ดอกไม้ประเภทพวงดอกอ้อบูชาพระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. มณิปูชกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมณิปูชกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ใช้แก้วมณีบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. อุกกาสติกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุกกาสติกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้จุดคบเพลิงบูชาพระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าโกสิกะ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลาย แสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. สุมนวีชนิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสุมนวีชนิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ใช้พัดวิชนีพัดต้นโพธิ์ซึ่งเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. กุมมาสทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกุมมาสทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายขนมกุมมาสแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า วิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. กุสัฏฐกทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกุสัฏฐกทายกเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัป ท่านได้ถวายหญ้าคา ๘ กำ แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้

ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. คิริปุนนาคิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระคิริปุนนาคิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ใช้ดอกบุนนาคเขาบูชาพระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าโสภิตะ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. วัลลิการผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระวัลลิการผลทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลไม้แด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่า สุมนะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. ปานธิทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปานธิทายกเถระ

ในอดีตชาติ ๑ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป ท่านได้ถวายรองเท้าแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าอโนมทัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. ปุพินจังกมิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปุพินจังกมิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ขนทรายมาใส่ที่จงกรมของพระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔๙. ปังสุกูลวรรค

๑. ปังสุกูลสัญญกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปังสุกูลสัญญกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ประนมมือไหว้ผ้าบังสุกุลจีวรของพระพุทธเจ้าพระนามว่าติสสะ เพราะผลแห่งการไหว้นั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. พุทธสัญญกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระพุทธสัญญกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ระลึกถึงพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะท่านไม่มีโอกาสได้ไปเฝ้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติ สุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. ภิสทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระภิสทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายเหง้าบัวแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. ญาณัตถวิกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระญาณัตถวิกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้สรรเสริญพระพุทธเจ้าพระนามว่าสุเมธะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. จันทนมาลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระจันทนมาลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายแก่นจันทน์แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า สุเมธะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. ธาตุปูชกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระธาตุปูชกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้บูชาพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. ปุพินุปปาทกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปุพินุปปาทกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ก่อเจดีย์ทรายบูชาพระพุทธเจ้า(พระนามว่าปทุมุตตระ) เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. ตรณิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระตรณิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๑๘ ท่านได้เกิดเป็นเต่า ได้ให้พระพุทธเจ้าพระนามว่าอัตถทัสสี ขี่หลังข้ามแม่น้ำ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. ธัมมรุจิเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระธัมมรุจิเถระ

ในอดีตชาติ ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป ท่านได้เกิดเป็นมาณพผู้หนึ่งชื่อเมฆะ ได้ฟังคำพยากรณ์ที่พระพุทธเจ้าพระนามว่าทีปังกร พยากรณ์ท่านสุเมธดาบส ก็เกิดความยินดี มาในชาตินี้ได้ฟังคำว่า โคตโม ก็เกิดความยินดียิ่งขึ้น ได้บวชในพระพุทธศาสนา ต่อมาก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. สาลมัณฑปิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสาลมัณฑปิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๑๘ ท่านได้สร้างปะรำมุงด้วยดอกสาละถวายแด่พระพุทธเจ้า พระนามว่าปิยทัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕๐. กิงกณิปุปผวรรค

๑. ตีณิกิงกณิปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระตีณิกิงกณิปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ใช้ดอกกระดิ่งทองบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่า

วิปัสสี เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. ปังสุกูลปูชกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปังสุกูลปูชกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ใช้ดอกกระดิ่งทองบูชาผ้าบังสุกุลจีวรที่แขวนอยู่บนกิ่งไม้ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. โกรัณฑปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโกรัณฑปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้ใช้ดอกหงอนไก่บูชารอยพระยุคลบาทของพระพุทธเจ้าพระนามว่าติสสะ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย

ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. กิงสุกปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกิงสุกปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้น้อมดอกทองกวาวบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่า

เวสสภู ในอากาศ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. อุปัฑฒทุสสทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุปัฑฒทุสส-

ทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายผ้าครึ่งผืนแด่พระสาวกของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษย-สมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. ฆฏมัณฑทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของฆฏมัณฑทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายตะกอนเปรียงแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. อุทกทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุทกทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายน้ำดื่มแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. ปุพินถูปิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปุพินถูปิยเถระ

ในอดีตชาติในพุทธสุญญกัป ท่านได้ก่อพระสถูปทรายถวายพระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. นฬกุฏิกทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนฬกุฏิกทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้สร้างกุฏีไม้อ้อถวายแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่านารทะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. ปิยาลผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปิยาลผลทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลมะหาดแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑. ตีณิกณิการปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระตีณิกณิการ-ปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายดอกกรรณิการ์แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสุเมธะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. เอกปัตตทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกปัตตทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายบาตรดินลูกหนึ่งแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้

บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. กาสุมาริกผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกาสุมาริกผล-ทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลมะรื่นแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. อวฏผลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอวฏผลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายผลไม้แด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่า

สหัสสรังสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. จารผลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระจารผลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายผลมะม่วงกะล่อนแด่พระพุทธเจ้า(พระนามว่าวิปัสสี) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. มาตุลุงคผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมาตุลุงคผล-

ทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลมะงั่วแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. อัชเชลผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอัชเชลผลทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายผลรกฟ้าแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

สิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. อโมรผลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอโมรผลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายผลอโมระ(ผลไม้หวานชนิดหนึ่ง)แด่พระพุทธเจ้า(พระนามว่าวิปัสสี) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. ตาลผลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระตาลผลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายผลตาลแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าสตรังสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. นาฬิเกรผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนาฬิเกรผล-ทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายมะพร้าวแด่พระพุทธเจ้า(พระนามว่าวิปัสสี) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕๒. ผลทายกวรรค

๑. กุรัญชิยผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกุรัญชิยผล-ทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลอัญชันขาวแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

สิขี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. กปิฏฐผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกปิฏฐผลทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายผลไม้แด่พระพุทธเจ้า(พระนามว่าวิปัสสี) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. โกสุมพผลิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโกสุมพผลิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลสะคร้อแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. เกตกปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเกตกปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ใช้ดอกการะเกดบูชาพระพุทธเจ้า(พระนามว่า

วิปัสสี) เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. นาคปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนาคปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ใช้ดอกกากะทิงบูชาพระพุทธเจ้า(พระนามว่า

วิปัสสี) เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. อัชชุนปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอัชชุนปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติ ท่านได้เกิดเป็นกินนร ได้ใช้ดอกรกฟ้าขาวบูชาพระพุทธเจ้า

เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. กุฏชปุปผิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกุฏชปุปผิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายดอกอัญชันเขียวแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า (พระนามว่าสุทัสสนะ) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้ทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. โฆสสัญญกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโฆสสัญญกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ทำจิตให้เลื่อมใสในเสียงธรรมของพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. สัพพผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสัพพผลทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายผลไม้ต่าง ๆ แด่พระพุทธเจ้าพระนาม ว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. ปทุมธาริยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปทุมธาริยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ใช้ดอกปทุมกั้นแทนร่มถวายพระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าสัมภวะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕๓. ติณทายกวรรค

๑. ติณมุฏฐิทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระติณมุฏฐิทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายหญ้ากำมือหนึ่งแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าอุปติสสะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. เวจจกทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเวจจกทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายเวจกุฎีแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. สรณคมนิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสรณคมนิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้รับสรณคมน์กับภิกษุรูปหนึ่งเมื่อเรือใกล้จะอับปาง เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. อัพภัญชนทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอัพภัญชนทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายยาหยอดตาแด่พระพุทธเจ้า(พระนามว่า

วิปัสสี) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. สุปฏทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสุปฏทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายผ้าเนื้อดีแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. ทัณฑทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระทัณฑทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายไม้แขวนผ้าแด่พระสงฆ์ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. คิริเนลปูชกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระคิริเนลปูชกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ใช้ดอกไม้บูชาพระพุทธเจ้า(พระนามว่าสิขี) เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. โพธิสัมมัชชกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโพธิสัมมัชชกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้กวาดใบโพธิ์ออกจากลานพระเจดีย์ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าติสสะ (ขุ.เถร.อ. ๒/๗๖/๑๖๒) เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่แต่ในภพเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. อามัณฑผลทายกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอามัณฑผล-ทายกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายผลแฟงแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. สุคันธเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสุคันธเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านได้สรรเสริญพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติเป็นอันมาก ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕๔. กัจจายนวรรค

๑. มหากัจจายนเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมหากัจจายนเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ แล้วได้ใช้พวงดอกไม้บูชาพระธรรมและได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในการแสดงธรรมย่อได้โดยพิสดารเช่นกับพระสาวกรูปหนึ่งของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. วักกลิเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระวักกลิเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายภัตตาหารและไตรจีวรแด่พระพุทธเจ้า พระนามว่าปทุมุตตระ พร้อมด้วยพระสงฆ์ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีศรัทธา ของพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่งในกาลภายหน้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. มหากัปปินเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมหากัปปินเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในทางให้โอวาทแก่ภิกษุทั้งหลาย ของพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่งในกาลภายหน้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. ทัพพมัลลปุตตเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระทัพพมัลลบุตรเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้จัดแจงเสนาสนะ ของพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่งในกาล

ภายหน้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. กุมารกัสสปเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกุมารกัสสปเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายทานทำการบูชาพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุ

ทั้งหลายผู้กล่าวธรรมอย่างวิจิตร ของพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่งในกาลภายหน้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในภพน้อยภพใหญ่หลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. พาหิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระพาหิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ทำสักการบูชาแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้ตรัสรู้เร็วพลัน ของพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่งในกาลภายหน้า เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในภพน้อยภพใหญ่หลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. มหาโกฏฐิกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมหาโกฏฐิกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายผ้าจีวรใหม่แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้แตกฉานในปฏิสัมภิทา เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านท่องเที่ยวไปในสุคติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. อุรุเวลกัสสปเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุรุเวลกัสสปเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาและถวายทานด้วยศรัทธาแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีบริวารมาก เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเกิดในภพใด ๆ ก็เป็นผู้มีบริวารมากโดยตลอด ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. ราธเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระราธเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาและทำสักการะแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีปฏิภาณ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในมนุษย์และสวรรค์หลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. โมฆราชเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโมฆราชเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นคนยากจน ได้ก่อไฟผิงในศาลาที่พักริมทาง ทำให้ศาลาดำ และขณะนั้นท่านได้ปฏิบัติพระพุทธเจ้าพระนามว่า

ปทุมุตตระ ซึ่งมาพักที่ศาลานั้น และได้ยินพระองค์ทรงสรรเสริญภิกษุผู้ห่มจีวรเศร้าหมอง ท่านจึงตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ใช้

จีวรเศร้าหมอง เพราะผลแห่งการทำให้ศาลาดำนั้น ท่านต้องไปตกนรกนับพันปี มีรอยตำหนิที่ตัวถึง ๕๐๐ ชาติ แต่เพราะกรรมที่ได้ปฏิบัติพระพุทธเจ้าจึงได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕๕. ภัททิยวรรค

๑. ลกุณฏกภัททิยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระลกุณฏกภัททิยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาและทำสักการะแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีเสียงไพเราะ ต่อมาในกัปที่ ๙๒ ในสมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าผุสสะ ท่านได้เกิดเป็นนกดุเหว่า มีจิตเลื่อมใสได้ส่งเสียงร้องอย่างไพเราะ และได้ถวายผลมะม่วงสุกแด่พระพุทธเจ้าแล้ว ได้ไปเกิดในสวรรค์ ในภัทรกัปนี้ เมื่อมหาชนกำลังสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าพระนามว่า

กัสสปะ ท่านให้ลดขนาดของพระเจดีย์ลง ไม่ให้สร้างสูงเกินไป เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในสุคติภูมิเป็นอันมาก ในชาติสุดท้ายนี้ เพราะกรรมคือการให้ลดขนาดเจดีย์ลง ท่านจึงมีร่างกายต่ำเตี้ย แต่ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. กังขาเรวตเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกังขาเรวตเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ยินพระองค์ทรงสรรเสริญภิกษุรูปหนึ่ง ผู้นั่งเข้าฌานในท่ามกลางพุทธบริษัท เกิดความประทับใจ จึงได้ตั้งความปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในภพน้อยภพใหญ่อีกเป็นเวลานาน แต่ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. สีวลีเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสีวลีเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นกษัตริย์ในสมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ยินพระองค์ทรงสรรเสริญพระสาวกผู้มีลาภมาก ท่านจึงได้ถวายทานแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ พร้อมด้วยพระสาวก แล้วปรารถนาตำแหน่งนั้น ในกัปที่ ๙๑ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี ท่านเกิดเป็นคนรับใช้ของเศรษฐีในกรุงพันธุมดี ได้นำนมส้มและน้ำผึ้งไปร่วมถวายแด่พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ ในชาติต่อมา ได้เกิดเป็นกษัตริย์กรุงพาราณสี สั่งให้ล้อมเมืองของศัตรูไว้วันหนึ่ง เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านจึงไปตกนรกเป็นเวลานาน ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดเป็นโอรสของพระนางสุปปวาสา ธิดาแคว้นโกลิยะ เพราะวิบากกรรมในการล้อมประตูเมืองยังเหลือ ท่านจึงอยู่ในพระครรภ์ของพระมารดานาน

ถึง ๗ ปี กับ ๗ วัน เมื่อประสูติแล้วได้อุปสมบทและได้บรรลุอรหัตตผลในวันนั้นเอง ท่านเป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้เลิศด้วยลาภ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. วังคีสเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของท่านพระวังคีสเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ ได้ถวายทานและผ้าครอง แล้วได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ ได้เป็นสาวกผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้กล่าวสดุดีเกียรติคุณของพระพุทธเจ้า เพราะ ผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในภพน้อยภพใหญ่เป็นอันมาก ในชาติ สุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. นันทกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนันทกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้ยินพระองค์ทรงสรรเสริญภิกษุผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ในทางให้โอวาทแก่นางภิกษุณี จึงตั้งความปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในภพน้อยภพใหญ่เป็นอันมาก ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. กาฬุทายีเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกาฬุทายีเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนาม ว่าปทุมุตตระ และได้ทำสักการะพร้อมทั้งได้ตั้งความปรารถนาว่า ขอให้ได้เป็นสาวก ผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้ทำตระกูลให้เลื่อมใส เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในสุคติภูมิเป็นอันมาก ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. อภยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอภยเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาและออกผนวชในศาสนา ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้แต่งคาถาสรรเสริญพระพุทธเจ้าถึง

๔ คาถา เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้เกิดเป็นพระโอรสของพระเจ้าพิมพิสาร ได้ออกผนวชในพระพุทธศาสนาและได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. โลมสติยเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโลมสติยเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านได้บวชในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่า

กัสสปะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในสวรรค์เป็นเวลานาน ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บวชในพระพุทธศาสนาและได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. วนวัจฉเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระวนวัจฉเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านได้บวชในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่า

กัสสปะ จุติจากชาตินั้นแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ จุติจากสวรรค์ได้ไปเกิดเป็นนกพิราบ อยู่ในป่า ชอบไปหาภิกษุผู้ประพฤติธรรมอยู่ในป่าเป็นประจำ ได้ทั้งอาหารและได้ฟังพระธรรมเทศนาอยู่เสมอ จุติจากชาตินั้นแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้ไปเกิดในตระกูลพราหมณ์ในกรุงกบิลพัสดุ์ ออกบวชในพระพุทธศาสนาได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. จูฬสุคันธเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระจูฬสุคันธเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ และได้ใช้คันธชาติ ๔ ชนิดทาพื้นพระคันธกุฏีเดือนละ ๘ วัน และปรารถนาขอให้มีกลิ่นกายหอม จุติจากชาตินั้นแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดมาก็มีกลิ่นกายหอม เพราะผลแห่งกรรมนั้น ได้บวชในพระพุทธศาสนาและได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕๖. ยสวรรค

๑. ยสเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระยสเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าสุเมธะ และได้ถวายทานเป็นอันมาก จุติจากชาตินั้นแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บวชในพระพุทธศาสนาและได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. นทีกัสสปเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนทีกัสสปเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายผลไม้แด่พระพุทธเจ้าพระนามว่า

ปทุมุตตระ ผู้กำลังเสด็จบิณฑบาต เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. คยากัสสปเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระคยากัสสปเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายผลกระเบาแด่พระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. กิมิลเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกิมิลเถระ

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านได้ใช้ดอกสบประดับมณฑปที่บรรจุพระบรม

สารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าพระนามว่ากกุสันธะ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านไม่

รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. วัชชีปุตตเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระวัชชีบุตรเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายพวงผลไม้ทั้งหมดแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่าสหัสสรังสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. อุตตรเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุตตรเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นวิทยาธรเหาะไปทางอากาศ ได้เห็นพระรัศมีของพระพุทธเจ้าพระนามว่าสุเมธะ ผู้เข้าสมาธิอยู่ในป่า จึงลงไปใช้ดอกกรรณิการ์บูชา ๓ ดอก เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. อปรอุตตรเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอปรอุตตรเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ชักชวนหมู่ญาติบูชาพระพระบรมสารีริกธาตุ

ของพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. ภัททชิเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระภัททชิเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายเหง้าบัวแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. สิวกเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสิวกเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายขนมกุมมาสแด่พระพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุ

วิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. อุปวานเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุปวานเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ เมื่อมหาชนสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และกำลังฉลองอยู่ ท่านเกิดเป็นคนยากจนไม่มีสิ่งใดจะทำบุญ จึงนำผ้าห่มมาผูกเป็นธงบูชาพระเจดีย์ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๑. รัฏฐปาลเถราปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระรัฏฐบาลเถระ

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายช้างเป็นพาหนะแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้สร้างปราสาทถวาย เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติหลายร้อยชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

แนะนำเถรีอปทาน

เถริยาปทาน

๑. สุเมธาวรรค

๑. สุเมธาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสุเมธาเถรี

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านเคยร่วมกับนางธนัญชานีพราหมณีและพระ

เขมาเถรี ได้สร้างวิหารถวายแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าโกนาคมนะ เพราะผลแห่ง ทานนั้น ท่านเกิดในภพใด ๆ จะถึงพร้อมด้วยความเป็นหญิงเลิศทั้งในเทวดาและมนุษย์ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. เมขลทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเมขลทายิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ร่วมสร้างพระสถูปของพระพุทธเจ้าพระนามว่า

สิทธัตถะ และได้ถวายสายรัดเอว เพื่อใช้ในการก่อสร้างนั้นด้วย เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. มัณฑปทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมัณฑปทายิกาเถรี

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านเคยสร้างมณฑปและสถูปถวายแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าโกนาคมนะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านจึงได้รับการบูชาในทุกที่ที่ท่านเกิด ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. สังกมนทาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสังกมนทาเถรี

ในอดีตชาติ ๓ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป ท่านได้อุทิศร่างกายให้พระพุทธเจ้าพระนามว่าโกณฑัญญะ เสด็จเหยียบข้ามไป เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. นฬมาลิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนฬมาลิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้ถวายดอกอ้อแด่พระพุทธเจ้า(พระนามว่า

สิทธัตถะ) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. เอกปิณฑปาตทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอก-

ปิณฑปาตทายิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายอาหารบิณฑบาตแก่ภิกษุรูปหนึ่งเพียงครั้งเดียว เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. กฏัจฉุภิกขทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกฏัจฉุภิกข- ทายิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้ถวายภิกษาหารทัพพีหนึ่งแด่พระพุทธเจ้า

พระนามว่าติสสะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. สัตตอุปปลมาลิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสัตตอุปปล-

มาลิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านได้ถวายดอกอุบล ๗ ดอก แด่พระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์

เท่านั้น ในชาติสุดท้าย ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. ปัญจทีปิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปัญจทีปิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายประทีป ๕ ดวง บูชาต้นโพธิ์ น้อมระลึกถึงพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. อุทกทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุทกทายิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้ถวายน้ำสรงแด่พระสงฆ์ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุด

ท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. เอกูโปสถิกวรรค

๑. เอกูโปสถิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกูโปสถิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้เกิดเป็นสาวใช้ ได้รักษาอุโปสถศีลเพียงครั้งเดียว เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติ ไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. สลฬปุปผิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสลฬปุปผิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านได้เกิดเป็นกินนรี ได้ถวายดอกช้างน้าวแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. โมทกทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโมทกทายิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้เกิดเป็นสาวใช้ ได้ถวายขนมต้ม ๓ มัด เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. เอกาสนทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเอกาสนทายิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นช่างร้อยมาลัย ได้จัดปูอาสนะถวายพระพุทธเจ้า(พระนามว่าปทุมุตตระ) เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๕. ปัญจทีปทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปัญจทีปทายิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ถวายประทีป ๕ ดวง บูชาต้นโพธิ์ น้อมระลึกถึงพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ เพราะผลแห่งการบูชานั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย เวียน

เกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เท่านั้น ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. นฬมาลิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนฬมาลิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๔ ท่านได้เกิดเป็นกินนรี ได้ถวายดอกอ้อแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าสิทธัตถะ เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านไม่รู้จักทุคติเลย ในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. มหาปชาปตีโคตมีเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระมหาปชาบดี-โคตมีเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นธิดาอำมาตย์ในกรุงหงสวดี ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ และได้เห็นพระพุทธเจ้าทรงตั้งภิกษุณีผู้เป็นพระมาตุจฉาไว้ในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้รัตตัญญู ท่านจึงถวายทานและได้ปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในภพน้อยภพใหญ่เป็นอันมาก ในชาติสุดท้ายนี้ ได้ไปเกิดในศากยตระกูล กรุงเทวทหะ และได้เป็นพระมาตุจฉาของพระพุทธเจ้าได้ออกผนวชบรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ เป็นผู้ชำนาญในทิพพโสตธาตุ และได้รับแต่งตั้งจากพระพุทธเจ้าให้เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้รัตตัญญู ต่อจากนั้นจึงได้ทูลลาปรินิพานพร้อมด้วยภิกษุณีบริวาร ๕๐๐

๘. เขมาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเขมาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เกิดความเลื่อมใสศรัทธา และได้เห็นพระพุทธเจ้าทรงตั้งภิกษุณีรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้มีปัญญา ท่านจึงถวายทานแล้วปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก ในกัปที่ ๙๑ ท่านได้บวชเป็นบรรพชิตในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เป็นผู้ฉลาด มีปัญญามาก เป็นพหูสูต แสดงธรรมไพเราะ จุติจากชาตินั้นแล้วไปเกิดในสวรรค์ ในภัทรกัปนี้ ในสมัยของพระพุทธเจ้าพระนามว่าโกนาคมนะ ท่านพร้อมด้วยเพื่อนหญิงคือนางธนัญชานี-พราหมณีและนางสุเมธา ได้สร้างวิหารถวายสงฆ์ จุติจากชาตินั้นแล้วไปเกิดในสวรรค์ ในภัทรกัปนี้ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ท่านเกิดเป็นพระราชธิดาองค์ใหญ่ของพระเจ้ากาสีและมีพระน้องนางอีก ๖ องค์ ชวนกันประพฤติพรหมจรรย์ในขณะที่ยังเป็นพระกุมารี เพราะเหตุนั้น พระกุมารีทั้ง ๗ องค์ คือ เขมา อุบลวรรณา ปฏาจารา กุณฑลเกสี กีสาโคตมี ธรรมทินนา และวิสาขา ต่อมาได้มาเป็นสาวิกา ของพระพุทธเจ้า ในชาติสุดท้ายนี้ ท่านเกิดเป็นพระราชธิดาของพระเจ้ามัททราช กรุงสากล ต่อมาได้เป็นมเหสีของพระเจ้าพิมพิสาร เกิดความเลื่อมใสในธรรมของพระพุทธเจ้า ทูลขอบรรพชาต่อพระองค์ เมื่อได้บรรพชาแล้วบำเพ็ญเพียรอยู่ ๗ เดือน จึงได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษแล้วได้ตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณี

ทั้งหลายผู้มีปัญญามาก

๙. อุปปลวัณณาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุบลวรรณาเถรี

หลังจากที่ท่านได้บรรลุพระอรหัตแล้ว ท่านได้ทูลขอขมาโทษต่อพระพุทธเจ้าที่อาจจะเคยล่วงเกินมาบ้างในอดีตชาติที่เคยเกิดร่วมกันมากับพระผู้มีพระภาคและพระราหุล จากนั้นท่านจึงแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ถวายให้พระพุทธเจ้าทอดพระเนตร และได้เล่าประวัติของท่านไว้ว่า ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ สมัยพระพุทธเจ้า

พระนามว่าปทุมุตตระ ท่านได้เกิดเป็นนางนาคชื่อวิมลา เกิดเลื่อมใสศรัทธาได้ฟังพระธรรมเทศนาและถวายทานเป็นอันมาก ได้เห็นภิกษุณีรูปหนึ่งมีฤทธิ์มาก ท่านจึงปรารถนาตำแหน่งนั้น จุติจากชาตินั้นแล้วไปเกิดในสวรรค์ ต่อมาในกัปที่ ๙๑ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี ท่านเกิดเป็นธิดาเศรษฐี ได้ฟังพระธรรมเทศนา ถวายทานและบูชาด้วยดอกอุบล เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านจึงมีผิวพรรณเหมือนดอกอุบล ในภัทรกัปนี้ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ท่านเกิดเป็นพระราชธิดาองค์ที่ ๒ ของพระเจ้ากาสี ได้ประพฤติพรหมจรรย์กับพระพี่นางและพระน้องนาง ๗ องค์ (เหมือนอปทานที่ ๘) จุติจากชาตินั้นแล้วไปเกิดในสวรรค์ จากนั้นท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ บำเพ็ญบุญอีกหลายชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ท่านเกิดในตระกูลเศรษฐี ในกรุงสาวัตถี แต่ไม่ยินดีในทรัพย์สมบัติ ท่านได้ออกผนวช ประพฤติพรหมจรรย์ ยังไม่ถึงเดือนก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้รับตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้มีฤทธิ์มาก

๑๐. ปฏาจาราเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปฏาจาราเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นธิดาเศรษฐี และได้ถวายทานแด่พระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ ท่านได้เห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งนางภิกษุณีรูปหนึ่งในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้ทรงวินัย จึงปรารถนาตำแหน่งนั้น จุติจากชาตินั้นแล้วไปเกิดในสวรรค์ ในกัปนี้ ในสมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ท่านเกิดเป็นพระราชธิดาองค์ที่ ๓ ของพระเจ้ากาสี ได้ประพฤติพรหมจรรย์ในขณะที่ยังเป็นพระกุมารี พร้อมกับพระพี่นางและพระน้องนาง ๗ องค์ (เหมือน อปทานที่ ๘) ต่อมาท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่อีกหลายชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ท่านเกิดเป็นธิดาเศรษฐี ในกรุงสาวัตถี ได้หนีตามบุรุษคนใช้ไปอยู่ป่า ต่อมาท่านได้สูญเสียสามี บุตร ๒ คน มารดา บิดา และพี่ชาย ทำให้ท่านเสียสติ ต่อเมื่อได้มาพบพระพุทธเจ้าท่านจึงกลับได้สติ ทูลขอบวช เมื่อบวชได้ไม่นาน ก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้รับตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลาย ผู้ทรงวินัย

๓. กุณฑลเกสีวรรค

๑. กุณฑลเกสีเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกุณฑลเกสีเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นธิดาเศรษฐีในกรุงหงสวดี ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เกิดความเลื่อมใสศรัทธา และ

เห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งนางภิกษุณีรูปหนึ่งผู้มีปัญญาในตำแหน่งผู้ตรัสรู้เร็ว ท่านจึงถวายทานและปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านจุติจากชาตินั้นแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์เป็นลำดับชั้นขึ้นไปและได้มาเกิดในมนุษย์อีกหลายชาติ ในภัทรกัปนี้ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ท่านเกิดเป็นพระราชธิดาองค์ที่ ๔ ของพระเจ้ากาสี ได้ประพฤติพรหมจรรย์ในขณะที่ยังเป็นพระกุมารี พร้อมกับพระพี่นางและพระน้องนาง ๗ องค์ (เหมือนอปทานที่ ๘ วรรค ๒) ต่อมาท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่อีกหลายชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ท่านเกิดเป็นธิดาเศรษฐีกรุงราชคฤห์ไปหลงรักโจรที่มีโทษประหาร ท่านได้นำทรัพย์ถ่ายตัวมาเป็นสามี แต่โจรมีนิสัยไม่ซื่อ คิดจะฆ่าท่านเพื่อหวังทรัพย์ แต่ด้วยปัญญาของหญิง ท่านจึงเอาตัวรอดมาได้ ต่อมาท่านได้ไปบวชในสำนักปริพาชก เรียนลัทธิวิธีถามปัญหาจบแล้วเที่ยวไปถามปัญหากับคนทั่วไปไม่มีใครสู้ได้ ต่อเมื่อมาพบพุทธสาวกแล้วถูกนำตัวมาพบพระพุทธเจ้า ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาแล้วได้ดวงตาเห็นธรรมได้ทูลขอบวช จากนั้นไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้รับตำแหน่งผู้เลิศกว่า ภิกษุณีทั้งหลายผู้ตรัสรู้เร็ว

๒. กีสาโคตมีเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระกีสาโคตมีเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดในตระกูลหนึ่งในกรุงหงสวดี ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เกิดเลื่อมใสศรัทธา และเห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งภิกษุณีรูปหนึ่งในตำแหน่งผู้ทรงจีวรเศร้าหมอง ท่านจึงถวายทานแล้วปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตาย อยู่ในสวรรค์เท่านั้น ในภัทรกัปนี้ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ท่านเกิดเป็นพระราชธิดาองค์ที่ ๕ ของพระเจ้ากาสี ได้ประพฤติพรหมจรรย์ในขณะที่ยังเป็นพระกุมารี พร้อมกับพระพี่นางและพระน้องนาง ๗ องค์ (เหมือนอปทานที่ ๘ วรรค ๒) ต่อมาท่านได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ ท่านเกิดเป็นธิดาเศรษฐีตกยาก ได้แต่งงานกับลูกชายเศรษฐี เมื่อท่านมีบุตรแล้ว บุตรของท่านได้เสียชีวิตตั้งแต่ยังเล็ก ท่านได้เที่ยวแสวงหาหมอรักษาบุตร จึงได้มาพบพระพุทธเจ้าและได้ฟังพระธรรมเทศนาแล้วได้ดวงตาเห็นธรรม ได้ทูลขอบวช จากนั้นไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้ตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้ทรงจีวรเศร้าหมอง

๓. ธัมมทินนาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระธรรมทินนาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้เกิดเป็นหญิงรับใช้ แต่ได้เป็นลูกสะใภ้เศรษฐี ท่านพาแม่สามีไปฟังธรรมของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เกิดความเลื่อมใส และเห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งภิกษุณีรูปหนึ่งในตำแหน่งธรรมกถึกผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลาย ท่านจึงถวายทานและปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในสวรรค์เท่านั้น ในภัทรกัปนี้ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ท่านเกิดเป็นพระราชธิดาองค์ที่ ๖ ของพระเจ้ากาสี ได้ประพฤติพรหมจรรย์ในขณะที่ยังเป็นพระกุมารี พร้อมกับพระพี่นางและพระน้องนาง ๗ องค์ (เหมือนอปทานที่ ๘ วรรค ๒) ต่อมาท่านได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ ท่านไปเกิดเป็นธิดา

เศรษฐีกรุงราชคฤห์ ได้สามีผู้มีปัญญาพาไปฟังธรรมแล้วได้บรรลุอนาคามิผล ขออนุญาตสามีบวช ไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้ตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้เป็นธรรมกถึก(ดูคำแนะนำจูฬเวทัลลสูตรในบทนำของมัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ประกอบ)

๔. สกุลาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสกุลาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านเกิดเป็นพระภคินีต่างพระมารดากับพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระศาสดาเกิดความเลื่อมใส และเห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งภิกษุณีรูปหนึ่งในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้มีทิพยจักษุ ท่านจึงถวายทานแล้วปรารถนาตำแหน่งนั้น ในภัทร-กัปนี้ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ท่านเป็นปริพาชิกา ได้นำน้ำมันไปตามประทีปบูชาพระเจดีย์ของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก ในภพสุดท้ายนี้ ได้เกิดในตระกูลพราหมณ์มีทรัพย์มาก พบพระศาสดาแล้วเกิดความเลื่อมใส ได้บรรพชาในพระพุทธศาสนา ไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้ตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้มีทิพยจักษุ

๕. นันทาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระนันทาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านเกิดเป็นธิดาเศรษฐีกรุงหงสวดี ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เกิดความเลื่อมใส และเห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งภิกษุณีรูปหนึ่งในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้เข้าฌาน ท่านจึงถวายทานและปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในมนุษย์และสวรรค์หลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดเป็นพระราชธิดาของพระเจ้าสุทโธทนะ เป็นภคินีต่างพระมารดากับพระพุทธเจ้า มีพระเชฏฐาใหญ่เป็นพระพุทธเจ้า พระเชฏฐารองคือพระนันทะ เป็นพระอรหันต์ พระมารดาก็เป็นพระอรหันต์ แต่ท่านยังหลงมัวเมาในรูปสมบัติอยู่ไม่ยอมออกผนวช ต่อเมื่อพระมารดาตักเตือนถึงความไม่เที่ยงแห่งสังขาร ท่านจึงออกผนวชแต่ตัว ส่วนใจยังไม่ผนวช เมื่อพระศาสดาทรงนิรมิตรูปที่สวยงามกว่ารูปของท่านและทรงสอนให้เห็นความไม่เที่ยง ท่านจึงได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้ตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้เข้าฌาน

๖. โสณาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระโสณาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านเกิดเป็นธิดาเศรษฐีได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เกิดความเลื่อมใส และเห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งภิกษุณีรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้ปรารภความเพียร ท่านจึงถวายสักการะแล้วปรารถนาตำแหน่งนั้น เพราะผลแห่งทานนั้น ท่านเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดเป็นธิดาเศรษฐีในกรุงสาวัตถี เมื่อเจริญวัยจึงมีครอบครัว มีบุตรถึง ๑๐ คน เมื่อสามีและลูกของท่านออกบวช

หมดแล้ว ท่านจึงบวชตาม ได้ปรารภความเพียรอย่างยอดยิ่ง ไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้ตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณี

ทั้งหลายผู้ปรารภความเพียร

๗. ภัททกาปิลานีเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระภัททกาปิลานีเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านเกิดเป็นภริยาของวิเทหเศรษฐี กรุงหงสวดี ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เกิดความเลื่อมใส และเห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งภิกษุณีรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลาย ผู้ระลึกชาติได้ ท่านจึงได้ถวายทานและปรารถนาตำแหน่งนั้น ท่านเกิดร่วมกับสามีของท่านทุกภพทุกชาติมาและไม่รู้จักทุคติเลย ในกัปที่ ๙๑ สมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี ท่านและสามีได้ทำบุญร่วมกันอีกเป็นอันมาก จุติจากชาตินั้นแล้วเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทวดาและมนุษย์เป็นอันมากโดยมิพรากจากกัน แม้บางชาติจะมีกรรมที่เศร้าหมองบ้างก็ตาม ในชาติสุดท้ายนี้ สามีของท่านเกิดเป็นพราหมณ์ชื่อปิปผลายนะ ส่วนท่านเกิดเป็นธิดาพราหมณ์ เมื่อแต่งงานกันแล้วทั้งคู่ไม่ปรารถนาครองเรือน จึงชวนกันออกผนวช สามีของท่านคือพระมหากัสสปะ ส่วนท่านได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้รับตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้ระลึกชาติ

๘. ยโสธราเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระยโสธราเถรี

พระยโสธราเถรี ขณะมีอายุ ๗๘ ปี ไปทูลลาพระพุทธเจ้าปรินิพพาน พระพุทธองค์ทรงอนุญาตและขอให้แสดงฤทธิ์ให้ทอดพระเนตร ท่านได้แสดงฤทธิ์ต่าง ๆ และได้เล่าอดีตชาติต่าง ๆ ที่ได้ร่วมบำเพ็ญบารมีมากับพระพุทธเจ้าว่า ในพระชาติ ที่พระพุทธองค์เป็นสุเมธดาบส ท่านก็เกิดเป็นธิดาพราหมณ์ชื่อสุมิตตา ได้ถวายดอกบัว ๘ กำแด่พระสุเมธดาบส และได้รับคำพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าพระนามว่าทีปังกร ว่าจักเป็นคู่สร้างบุญบารมีร่วมกัน จนกว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จากนั้นได้บำเพ็ญบารมีร่วมสุขร่วมทุกข์กันมาทุกชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ ท่านเกิดในศากยตระกูลกรุงเทวทหะ ได้เป็นชายาของเจ้าชายสิทธัตถะ เป็นพระมารดาของพระราหุลกุมาร เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ท่านได้ออกผนวชตาม ไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. ทสสหัสสเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเถรี ๑๐,๐๐๐ รูป

ในอดีตชาติ ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป หญิง ๑๐,๐๐๐ คนได้เห็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าทีปังกร พยากรณ์ท่านสุเมธดาบสและท่านสุมิตตาว่า จักเป็นคู่บำเพ็ญบารมีกันจนกว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พวกเธอจึงได้บำเพ็ญบารมีติดตามมาด้วยทุกภพทุกชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดในศากยตระกูลเป็นส่วนมาก ออกบวชติดตามพระนางยโสธรา และได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. อัฏฐารสเถรีสหัสสานมปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเถรี ๑๘,๐๐๐ รูป

ในอดีตชาติ ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป หญิงอีก ๑๘,๐๐๐ คน ได้บำเพ็ญบารมีเพื่อประโยชน์แก่พระพุทธเจ้า ในชาติสุดท้ายนี้ เป็นบริวารของพระนางยโสธราตั้งแต่ยังเป็นพระราชธิดา ต่อเมื่อพระนางยโสธราออกผนวช จึงออกบวชตาม ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ ได้มาทูลลาปรินิพพานและได้กราบทูลเล่าอดีตชาติของท่านถวาย ซึ่งพระพุทธองค์ก็ทรงอนุญาตให้ปรินิพพาน

๔. ขัตติยกัญญาวรรค

๑. อัฏฐารสสหัสสขัตติยกัญญาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเถรี ผู้เคยเป็นขัตติยกัญญา ๑๘,๐๐๐ รูป

ในอดีตชาติ ท่านเหล่านี้ทั้งหมดล้วนเคยสร้างกุศลร่วมกันมาเป็นเวลานาน ในชาติสุดท้ายนี้ แม้เกิดในตระกูลกษัตริย์ แต่ก็พอใจออกบวช เมื่อบวชแล้วไม่นาน ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๒. จตุราสีติสหัสสพราหมณกัญญาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเถรีพราหมณกัญญา ๘๔,๐๐๐ รูป

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านเหล่านี้ทั้งหมดล้วนเคยเกิดร่วมกันทุกภพ

ทุกชาติ และได้บำเพ็ญกุศลร่วมกันมาในสมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ ในชาติสุดท้ายนี้ ได้เกิดในตระกูลพราหมณ์ แล้วได้มาสู่พระพุทธศาสนา ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๓. อุปปลทายิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอุปปลทายิกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๓๑ ท่านเกิดเป็นมเหสีของพระเจ้าอรุณะในกรุงอรุณวดี ได้บำรุงสมณะรูปหนึ่งด้วยความเคารพ เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านได้เสวยสมบัติทั้งในมนุษย์และสวรรค์หลายแสนชาติ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดในศากยตระกูล ได้เป็นหัวหน้าพระสนมของพระโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ มีบริวาร ๑,๐๐๐ คน ในขณะที่ยังเป็นฆราวาสวิสัย ต่อมาจึงออกบวชได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๔. สิงคาลมาตุเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสิงคาลมาตาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๑๐๐,๐๐๐ ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าปทุมุตตระ เกิดความเลื่อมใสแล้วออกบวช มีความเคารพในพระ

รัตนตรัยอย่างแรงกล้า เห็นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งภิกษุณีรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายผู้น้อมไปในศรัทธา ท่านจึงปรารถนาตำแหน่งนั้น ท่านจุติจากอัตภาพนั้นแล้ว ได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดในตระกูลเศรษฐีในกรุงราชคฤห์ ท่านเป็นมารดาของสิงคาลมาณพ ผู้มีความเห็นผิด ได้ฟังภาษิตของพระพุทธเจ้าที่สอนสิงคาลมาณพได้บรรลุโสดาปัตติผล จึงบวชในพุทธศาสนา ต่อมาไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ และได้รับตำแหน่งผู้เลิศกว่า ภิกษุณีทั้งหลายผู้น้อมไปในศรัทธา

๕. สุกกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระสุกกาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านเกิดในกรุงพันธุมดี ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี เกิดศรัทธาเลื่อมใสจึงออกบวชประพฤติธรรม และเป็นพระธรรมกถึก จุติจากอัตภาพนั้นแล้ว ได้ไปเกิดในสวรรค์ ในกัปที่ ๓๑ ได้บวชในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี และพระพุทธเจ้าพระนามว่าเวสสภู ในภัทรกัปนี้ได้บวชในศาสนาของพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์ คือ กกุสันธะ

โกนาคมนะ และ กัสสปะ ทุกชาติล้วนเป็นพหูสูต และเป็นนักเทศก์ จุติจากอัตภาพนั้นแล้วไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดในตระกูลเศรษฐีกรุงราชคฤห์ ได้เห็นพุทธานุภาพ และได้ฟังพระธรรมเทศนาแล้วเกิดความเลื่อมใสจึงบวชในสำนักของพระธรรมทินนาเถรี ไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๖. อภิรูปนันทาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอภิรูปนันทาเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๑ ท่านเกิดในกรุงพันธุมดี ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่าวิปัสสี หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ได้นำฉัตรทองไปบูชาพระสถูปของพระพุทธเจ้า จุติจากชาตินั้นแล้วได้เกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดในราชตระกูลของเจ้าศากยะชื่อเขมกะ เมื่อเจริญวัยถูกเจ้าชายศากยะ แย่งกัน พระบิดาจึงขอร้องให้ท่านบวช หลังจากบวชแล้วไม่ยอมเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เพราะกลัวจะถูกตำหนิเรื่องรูป แต่พระพุทธองค์ทรงเนรมิตรูปหญิงขึ้นสอนท่าน จนท่านได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๗. อัฑฒกาสีเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอัฑฒกาสีเถรี

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านได้บวชในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่า กัสสปะ เป็นผู้สำรวมในปาฏิโมกข์ และสำรวมอินทรีย์ รู้ประมาณตน และตั้งใจบำเพ็ญเพียร แต่เกิดความคิดชั่ว ไปด่าภิกษุณีผู้สิ้นอาสวะแล้วว่า เป็นหญิงแพศยา เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านจึงต้องหมกไหม้ไปนรก พ้นจากนรกแล้วมาเกิดในตระกูลหญิงแพศยาถูกขายให้บริการแก่ชายจำนวนมาก ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดในตระกูลเศรษฐีแคว้นกาสี มีรูปงามยิ่ง เพราะผลจากการเคยประพฤติพรหมจรรย์ แต่ถูกชาวเมืองตั้งให้เป็นหญิงคณิกา(โสเภณี) เพราะผลที่ด่าภิกษุณี ต่อมาไปได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ประสงค์จะบวช จึงเดินทางมาสำนักของพระพุทธเจ้า แต่ถูกนักเลงดักทางไว้ ท่านจึงส่งทูตมาขอบวชแทน เมื่อบวชแล้วได้ทำความเพียรไม่นานก็บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๘. ปุณณิกาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระปุณณิกาเถรี

ในอดีตชาติ ท่านได้บวชในศาสนาของพระพุทธเจ้า ๖ พระองค์ คือ พระวิปัสสี พระสิขี พระเวสสภู พระกกุสันธะ และพระโกนาคมนะ เป็นผู้มีศีล มีปัญญา และเป็นพหูสูต แต่ถือตัวจัด เพราะความเป็นพหูสูตนั้น ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดเป็นลูกนางทาสีในเรือนของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีในกรุงสาวัตถี วันหนึ่งท่านไปตักน้ำ ได้สอนพราหมณ์ผู้กำลังล้างบาปในแม่น้ำในฤดูหนาว ทำให้พราหมณ์สลดใจ จึงไปขอบวชในสำนักของพระพุทธเจ้า ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เนื่องจากท่านเป็นทาสีคนที่ครบ

๑๐๐ ท่านจึงเป็นไทและขออนุญาตท่านเศรษฐีออกบวช ไม่นานนักท่านก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๙. อัมพปาลีเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระอัมพปาลีเถรี

ในอดีตชาติกัปที่ ๙๒ ท่านได้เกิดเป็นพระภคินีของพระปัจเจกพุทธเจ้าพระนาม ว่า ผุสสะ ได้ฟังพระธรรมเทศนาแล้วเกิดความเลื่อมใสจึงได้ถวายทานแล้วปรารถนารูปสมบัติ ในกัปที่ ๓๑ สมัยของพระพุทธเจ้าพระนามว่าสิขี ท่านเกิดในตระกูลพราหมณ์ในกรุงอรุณวดี ได้ด่าภิกษุณีผู้ไม่มีอาสวะว่า เป็นหญิงแพศยาประพฤติอนาจาร ประทุษร้ายพระศาสนา เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านจึงตกนรกอันร้ายแรง พ้นจากนรกแล้วได้มาเกิดเป็นหญิงแพศยาอีก ๑๐,๐๐๐ ชาติ ชาติต่อมาได้บวชในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ เพราะผลแห่งการบวชนั้น ท่านจึงได้ไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดเป็นโอปปาติกะ ที่ระหว่างกิ่งมะม่วง จึงชื่อว่าอัมพปาลี ต่อมาได้มาบวชในศาสนาของพระพุทธเจ้า ไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

๑๐. เสลาเถริยาปทาน ประวัติในอดีตชาติของพระเสลาเถรี

ในอดีตชาติในภัทรกัปนี้ ท่านเกิดในตระกูลอุบาสกกรุงสาวัตถี ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ เข้าใจอริยสัจที่ไม่เคยฟังมาก่อน เพราะผลแห่งกรรมนั้น ท่านจึงไปเกิดในสวรรค์ ในชาติสุดท้ายนี้ เกิดในตระกูลเศรษฐีใหญ่ ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับเรื่องความตาย จึงเกิดสลดใจแล้วออกบวช ไม่นานก็ได้บรรลุวิชชา ๓ พร้อมด้วยคุณวิเศษ

ข้อสังเกต

ในอปทาน ภาค ๒ นี้มีข้อที่น่าสังเกตหลายประการ ขอเสนอเพื่อพิจารณาประดับสติปัญญาดังนี้

๑. ในเถราปทาน ตอนปลาย เรื่องดำเนินไปเช่นเดียวกับเถราปทานตอนต้น ทุกประการ เช่น ในการบำเพ็ญบารมีพระเถระเหล่านั้นบำเพ็ญทานบารมีกันมาเป็นอันดับ ๑ ส่วนบารมีอื่น ๆ อาจสังเกตได้จากกุศลกรรมดังต่อไปนี้

๑. การก่อสร้างเจดีย์สถานและปูชนียวัตถุต่าง ๆ

๒. การบำรุงรักษาดูแลความสะอาดบริเวณปูชนียวัตถุสถาน

๓. การดูแลรักษาทำความสะอาดบริเวณต้นพระศรีมหาโพธิ์หรือเจดีย์

๔. การก่อสร้างอาคารหรือที่พักเพื่อบำเพ็ญเพียร

๕. การบูชาองค์พระเจดีย์โดยการใช้ผ้าขาวห่มคลุม

๖. การปฏิสังขรณ์ตกแต่งทาสีพระเจดีย์ให้ขาวสะอาด

๗. การนำดอกไม้หลากสีไปบูชาสักการะองค์พระเจดีย์

ผลที่ได้รับในระหว่างการสั่งสมบารมี คือมนุษยสมบัติและสวรรค์สมบัติ และที่ได้รับในชาติสุดท้ายคือนิพพานสมบัติ พร้อมด้วยคุณวิเศษ คือ ปฏิสัมภิทา ๔ วิโมกข์ ๘ และอภิญญา ๖ เหมือนพระเถระทั้งหลายในเถราปทาน ตอนต้น

ในเรื่องบุคคลผู้เป็นบุญเขตของพระเถระเหล่านี้มีพระพุทธเจ้าและพระปัจเจก-พุทธเจ้าหลายพระองค์ อาจจะรวบรวมได้ดังนี้

ก. พระพุทธเจ้าที่ปรากฏพระนามมีจำนวน ๑๖ พระองค์ จัดเรียงจากพระนามที่ปรากฏมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด คือ

๑. พระปทุมุตตรพุทธเจ้า๒. พระสิทธัตถพุทธเจ้า
๓. พระวิปัสสีพุทธเจ้า ๔. พระอัตถทัสสีพุทธเจ้า
๕. พระสุเมธพุทธเจ้า ๖. พระติสสพุทธเจ้า
๗. พระกัสสปพุทธเจ้า ๘. พระกกุสันธพุทธเจ้า
๙. พระสิขีพุทธเจ้า ๑๐. พระเวสสภูพุทธเจ้า
๑๑. พระธัมมทัสสีพุทธเจ้า ๑๒. พระโสภิตพุทธเจ้า
๑๓. พระสุมนพุทธเจ้า ๑๔. พระอโนมพุทธเจ้า
๑๕. พระทีปังกรพุทธเจ้า ๑๖. พระนารทพุทธเจ้า

ข. พระปัจเจกพุทธเจ้าที่ปรากฏพระนามจำนวน ๙ พระองค์ จัดเรียงจากพระนามที่ปรากฏมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด คือ

๑. พระสตรังสีปัจเจกพุทธเจ้า ๒. พระสหัสสรังสีปัจเจกพุทธเจ้า
๓. พระโลมสปัจเจกพุทธเจ้า ๔. พระโกสิกปัจเจกพุทธเจ้า
๕. พระสุทัสสนปัจเจกพุทธเจ้า ๖. พระโสภิตปัจเจกพุทธเจ้า
๗. พระสัมภวปัจเจกพุทธเจ้า ๘. สุมนปัจเจกพุทธเจ้า
๙. นารทปัจเจกพุทธเจ้า

ถ้ามองว่าพระเถระรูปใดบำเพ็ญบารมียาวนานที่สุด ก็ต้องยกให้ผู้บำเพ็ญบารมีในพระทีปังกรพุทธเจ้า เพราะเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์แรกในพุทธวงศ์ ที่เป็นบุญเขตแรกของพระพุทธเจ้าของเรา คือ เมื่อ ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัปมาแล้ว พระเถระที่บำเพ็ญบารมีในพระพุทธเจ้าพระองค์นี้มีรูปเดียว

ในพระเถระทั้งหมด ๕๐๐ รูปของเถราปทาน(ทั้ง ๒ ภาค) พระเถระที่ได้รับยกย่องจากพระผู้มีพระภาคว่า เป็นเลิศในทางใดทางหนึ่ง มี ๔๐ รูป ดังนี้คือ

๑. พระอัญญาโกณฑัญญเถระ ผู้เป็นรัตตัญญู
๒. พระสารีบุตรเถระ ผู้มีปัญญามาก
๓. พระมหาโมคคัลลานเถระ ผู้มีฤทธิ์มาก
๔. พระมหากัสสปเถระ ผู้ถือธุดงค์
๕. พระอนุรุทธเถระ ผู้มีตาทิพย์
๖. พระภัททิยเถระ ผู้เกิดตระกูลสูง
๗. พระลกุณฏกภัททิยเถระ ผู้มีเสียงไพเราะ

๘. พระปิณโฑลภารทวาชเถระ ผู้บันลือสีหนาท
๙. พระปุณณเถระ ผู้เป็นธรรมกถึก
๑๐. พระมหากัจจายนเถระ ผู้อธิบายความย่อให้พิสดาร
๑๑. พระจูฬปันถกเถระ ผู้สามารถเนรมิตกาย
๑๒. พระมหาปันถกเถระ ผู้ฉลาดในสัญญาวิวัฏ
๑๓. พระสุภูติเถระ ผู้มีปกติอยู่ด้วยความไม่มีกิเลส
๑๔. พระขทิรวนิยเรวตเถระ ผู้มีปกติอยู่ป่าเป็นวัตร
๑๕. พระกังขาเรวตเถระ ผู้ยินดีฌาน
๑๖. พระโสณโกฬิวิสเถระ ผู้ปรารภความเพียร
๑๗. พระโสณกุฏิกัณณเถระ ผู้กล่าวถ้อยคำไพเราะ
๑๘. พระสีวลีเถระ ผู้มีลาภ
๑๙. พระวักกลิเถระ ผู้หลุดพ้นด้วยศรัทธา
๒๐. พระราหุลเถระ ผู้ใคร่ต่อการศึกษา
๒๑. พระรัฐบาลเถระ ผู้บวชด้วยศรัทธา
๒๒. พระโกณฑธานเถระ ผู้จับสลากได้ก่อน
๒๓. พระวังคีสเถระ ผู้มีปฏิภาณ
๒๔ พระอุปเสนเถระ ผู้เป็นที่เลื่อมใสของคนโดยรอบ
๒๕. พระทัพพเถระ ผู้จัดแจงเสนาสนะ
๒๖. พระปิลินทวัจฉเถระ ผู้เป็นที่รักที่ชอบใจของเหล่าเทวดา
๒๗. พระพาหิยทารุจิริยเถระ ผู้รู้แจ้งได้เร็ว
๒๘. พระกุมารกัสสปเถระ ผู้แสดงธรรมได้วิจิตร
๒๙. พระมหาโกฏฐิกเถระ ผู้บรรลุปฏิสัมภิทา
๓๐. พระอานนทเถระ เป็นผู้เลิศในทาง ๕ อย่าง คือ
ผู้เป็นพหูสูต ผู้มีสติ ผู้มีคติ
ผู้มีธิติ ผู้เป็นอุปัฏฐาก
๓๑. พระอุรุเวลกัสสปเถระ ผู้มีบริวารมาก
๓๒. พระกาฬุทายีเถระ ผู้ยังสกุลให้เลื่อมใส
๓๓. พระพากุลเถระ ผู้มีอาพาธน้อย
๓๔. พระโสภิตเถระ ผู้ระลึกชาติได้
๓๕. พระอุปาลิเถระ ผู้ทรงวินัย
๓๖. พระนันทกเถระ ผู้กล่าวสอนนางภิกษุณี
๓๗. พระนันทเถระ ผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย
๓๘. พระมหากัปปินเถระ ผู้กล่าวสอนภิกษุ
๓๙. พระราธเถระ ผู้มีปฏิภาณแจ่มแจ้ง
๔๐. พระโมฆราชเถระ ผู้ทรงจีวรเศร้าหมอง

๒. ในเถริยาปทาน เรื่องดำเนินไปเช่นเดียวกันกับเถราปทาน และมีการบำเพ็ญ ทานบารมีเป็นอันดับ ๑ มีพระพุทธเจ้าที่เป็นบุญเขต ๑๒ พระองค์ จัดเรียงตามพระนามที่ปรากฏมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด คือ

๑. พระปทุมุตตรพุทธเจ้า๒. พระกัสสปพุทธเจ้า

๓. พระวิปัสสีพุทธเจ้า ๔. พระโกนาคมนพุทธเจ้า

๕. พระทีปังกรพุทธเจ้า ๖. พระสิขีพุทธเจ้า

๗. พระสิทธัตถพุทธเจ้า ๘. พระโกณฑัญญพุทธเจ้า

๙. พระติสสพุทธเจ้า ๑๐. พระเวสสภูพุทธเจ้า

๑๑. พระกกุสันธพุทธเจ้า๑๒. พระผุสสพุทธเจ้า

บุญเขตเหล่านี้ ยังบอกถึงระยะเวลาแห่งการบำเพ็ญบารมีแตกต่างกันอย่างสูงสุดคือ พระเถรีที่บำเพ็ญบารมีในพระทีปังกรพุทธเจ้า ๒ รูป ถือว่าบำเพ็ญบารมียาวนานที่สุดถึง ๔ อสงไขยแสนกัป ส่วนพระเถรีที่มาบำเพ็ญบารมีในพระกัสสป-พุทธเจ้า ถือว่าบำเพ็ญบารมีสั้นที่สุด เพราะพุทธเจ้าพระองค์นี้ทรงอุบัติขึ้นในภัทรกัป นี้ก่อนหน้าพระพุทธเจ้าของเราเพียง ๒๐,๐๐๐ ปี พระเถรีผู้บำเพ็ญบารมีในพระพุทธเจ้าพระองค์นี้มี ๙ รูป

ในพระเถรีทั้ง ๔๐ มีที่ได้รับยกย่องจากพระผู้มีพระภาคว่าเป็นเลิศในทางใดทางหนึ่ง มี ๑๒ รูป คือ

๑. พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี ผู้เป็นรัตตัญญู

๒. พระเขมาเถรี ผู้มีปัญญามาก

๓. พระอุบลวรรณาเถรี ผู้มีฤทธิ์มาก

๔. พระปฏาจาราเถรี ผู้ทรงวินัย

๕. พระกุณฑลเกสีเถรี ผู้รู้แจ้งได้เร็ว

๖. พระกีสาโคตมีเถรี ผู้ทรงจีวรเศร้าหมอง

๗. พระธรรมทินนาเถรี ผู้เป็นธรรมกถึก

๘. พระสกุลาเถรี ผู้มีตาทิพย์

๙. พระนันทาเถรี ผู้ยินดีฌาน

๑๐. พระโสณาเถรี ผู้ปรารภความเพียร

๑๑. พระภัททกาปิลานีเถรี ผู้ระลึกชาติได้

๑๒. พระสิงคาลมาตุเถรี ผู้หลุดพ้นด้วยศรัทธา

ประวัติของพระเถรีเหล่านี้ มีเรื่องที่สนใจอยู่มาก ประวัติบางท่านก็ก่อให้เกิดความสังเวช เช่น พระอัฑฒกาสีเถรี หรือพระอัมพปาลีเถรี ในอดีตชาติ ท่านได้ด่าภิกษุณีผู้เป็นพระอรหันต์ว่า เป็นหญิงแพศยา จึงต้องไปตกนรก พ้นจากนั้นแล้วมาเกิดเป็นหญิงโสเภณีอีกหลายร้อยชาติ หรือพระเขมาเถรี ผู้มีปัญญามาก พระอุบลวรรณาเถรี ผู้มีฤทธิ์มาก พระธรรมทินนาเถรี ผู้เป็นธรรมกถึก (ชำนานในการ แสดงธรรม) ล้วนแต่สร้างบารมีในชาตินั้น ๆ มาแล้วเป็นเวลานาน จึงทำให้ประสบ ผลนั้น ๆ แสดง

ว่าสตรีก็มีปัญญาสามารถพัฒนาจนสามารถบรรลุธรรมได้เช่นกับ บุรุษเช่นกัน แม้ประวัติของพระเถรีรูปอื่น ๆ ก็ควรศึกษาทั้งสิ้น

อัตชีวประวัติของพระเถระและพระเถรีที่ปรากฏในคัมภีร์อปทาน ล้วนเป็นตัวอย่างของผู้พยายามสร้างความดีเพื่อชีวิตอันอุดม จึงควรศึกษาเพื่อเป็นบทเรียนแห่งชีวิตของเราต่อไป

แนะนำพุทธวงศ์

พุทธวงศ์

ที่มาของพุทธวงศ์

หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้วเสด็จจำพรรษา ที่ ๒ ที่กรุงราชคฤห์ หลังจากออกพรรษาแล้ว พระพุทธบิดาเชิญเสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ อันเป็นดินแดนมาตุภูมิของพระองค์ ในขณะที่ประทับอยู่ที่อุทยาน นิโครธารามพร้อมด้วยพระสงฆ์ ๒๐,๐๐๐ รูป ทรงเห็นว่า พวกเจ้าศากยะยังมีทิฏฐิมานะถือตัวจัดอยู่ ยังไม่แสดงความเคารพต่อพระองค์อย่างสนิทใจ เพราะบางรายส่งพระโอรสไปเฝ้าแทน พระผู้มีพระภาคจึงทรงแสดง อิทธิฤทธิ์ในท่ามกลางหมู่พระญาติ และแสดงยมกปาฏิหาริย์โดยประการต่าง ๆ จนพระพุทธบิดาและพระประยูรญาติยอมลดทิฏฐิมานะ ก้มลงกราบพระพุทธองค์ จากนั้นพระพุทธองค์จึงทรงนิรมิตรัตนจงกรมในอากาศพาดยาวจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก ทรงเดิน จงกรมและแสดงธรรมไปพร้อม ๆ กัน ขณะนั้น พระสารีบุตรอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ ทราบเหตุนั้นแล้วพลางคิดว่า หากเรา ไปทูลขอให้พระผู้มีพระภาคทรงแสดงความเป็นมาของพระพุทธเจ้า ในขณะนี้ น่าจะดีแน่ ดังนั้น ท่านพร้อมด้วยพระสงฆ์ ๕๐๐ จึงเดินทางไปเฝ้าพระพุทธองค์ และทูลขอให้ทรงแสดงพุทธวงศ์ พระผู้มีพระภาคจึงทรงแสดงพุทธวงศ์ในคราวนั้น

ลำดับการแสดงพุทธวงศ์

๑. รตนจังกมนกัณฑ์ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงอิทธิฤทธิ์เนรมิตที่จงกรมหลาย อย่างต่าง ๆ กัน ทรงเดินจงกรมด้วย แสดงธรรมด้วย เพื่อโปรดพระประยูรญาติผู้มีทิฏฐิมานะกล้า จนทุกพระองค์ยอมรับ จากนั้นจึงทรงแสดงพระประวัติของพระองค์นับแต่เป็นพระโพธิสัตว์ชื่อสุเมธดาบส เริ่มบำเพ็ญบารมีผ่านพระพุทธเจ้า มา ๒๔ พระองค์ จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่ ๒๕ นี้

๒. สุเมธกถา ทรงแสดงถึงพระชาติที่เป็นสุเมธะ ชาวกรุงอมระ สละทรัพย์ออกผนวชเป็นดาบส บำเพ็ญเพียรอยู่ในป่าหิมพานต์ จนบรรลุอภิญญา ๕ สมาบัติ ๘ ต่อมาได้ทอดตัวเป็นสะพานให้พระพุทธเจ้าพระนามว่าทีปังกร พร้อมด้วยพระสงฆ์ขีณาสพ ๔๐๐,๐๐๐ องค์ เสด็จข้ามไป และพระทีปังกรพระพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ว่าท่านผู้นี้จักเป็นพระพุทธเจ้านามว่าโคดมในอนาคต จึงทรงเริ่มบำเพ็ญบารมีเพื่อเป็นพระพุทธเจ้ามาแต่ชาตินั้น และในการบำเพ็ญบารมี ต่อจากนั้นมาก็ทรงได้รับการพยากรณ์จากพระพุทธเจ้า ๒๔ พระองค์ตามลำดับ

๓. พุทธวงศ์ ว่าด้วยเรื่องของพระพุทธเจ้าถึง ๒๕ พระองค์ และยังกล่าวถึงเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อีก มีทั้งหมด ๒๗ หัวข้อดังนี้

๓.๑ ทีปังกรพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติพระทีปังกรพุทธเจ้า

พระผู้มีพระภาคทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนี้ไป ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระทีปังกรพุทธเจ้าประสูติในกรุงรัมมวดี พระชนกพระนามว่าพระเจ้าสุเทพ พระชนนีพระนามว่าสุเมธา พระมเหสีพระนามว่าพระท่านปทุมา พระโอรสพระนามว่าอสุภขันธกุมาร ครองฆราวาสอยู่ ๑๐,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะ คือ ช้าง บำเพ็ญเพียรอยู่ ๑๐ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าภายใต้ต้นไม้เลียบ

พระสุมังคลเถระและพระติสสเถระเป็นคู่อัครสาวก พระสาคตเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระนันทาเถรีและพระสุนันทาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา ตปุสสอุบาสกและภัลลิกอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก สิริมาอุบาสิกาและโสณาอุบาสิกาเป็นคู่อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณนั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เกิดเป็นสุเมธดาบส ได้อุทิศชีวิตทอดร่างกายพระองค์เป็นสะพานให้พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์เหยียบข้ามไป และได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๒ โกณฑัญญพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระโกณฑัญญพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนี้ไป ๓ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระโกณฑัญญพุทธเจ้าประสูติในกรุงรัมมวดี พระชนกพระนามว่าพระเจ้าสุนันทะ พระชนนีพระนามว่าพระนางสุชาดา พระมเหสีพระนามว่าพระนางรุจิเทวี พระโอรสพระนามว่าวิชิตเสนกุมาร ครองฆราวาสอยู่ ๑๐,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึง

เสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือรถ ทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ ๑๐ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นสาลกัลยาณี (ไม้ขาท่าน)

พระภัททเถระและพระสุภัททเถระเป็นคู่อัครสาวก พระอนุรุทธเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระติสสาเถรีและพระอุปติสสาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา โสณอุบาสกและอุปโสณอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก นันทาอุบาสิกาและสิริมาอุบาสิกาเป็นคู่อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เกิดเป็นกษัตริย์พระนามว่าวิชิตาวี ได้ถวายทานอันประณีตและได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๓ มังคลพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระมังคลพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนั้นไป ๒ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป ในกัปนี้มีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ๔ พระองค์ คือ พระมังคละ พระสุมนะ พระเรวตะ และ พระโสภิตะ พระมงคลพุทธเจ้า ประสูติในกรุงอุตตระ พระชนกพระนามว่าอุตตระ พระชนนีพระนามว่าอุตตรา พระมเหสีพระนามว่ายสวดี พระโอรสพระนามว่าสีวละ ทรงครอง

ฆราวาสอยู่ ๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือม้า ทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ ๘ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นกากะทิง

พระสุเทวเถระและพระธรรมเสนเถระเป็นคู่อัครสาวก พระปาลิตเถระเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระสีลวาเถรีและพระอโสกาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา นันทอุบาสกและวิสาขอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก อนุฬาอุบาสิกาและสุมนาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร-

อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๙๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้นพระองค์เป็นพราหมณ์ชื่อสุรุจิ ได้ฟังพระธรรมเทศนา ให้ทานรักษาศีล และได้รับพยากรณ์ว่า จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๔ สุมนพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระสุมนพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนี้ไป ๒ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระ

สุมนพุทธเจ้าประสูติในกรุงเมขละ พระชนกพระนามว่าพระเจ้าทัตตะ พระชนนีพระนามว่าสิริมา พระมเหสีพระนามว่าวฏังสกี พระโอรสพระนามว่าอนูปมะ ทรงครองฆราวาสอยู่ ๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือช้าง บำเพ็ญบารมีอยู่ ๑๐ เดือน จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าภายใต้ต้นกากะทิง

พระสรณเถระและพระภาวิตัตตเถระเป็นคู่อัครสาวก พระอุเทนเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระโสณาเถรีและพระอุปโสณาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา วรุณอุบาสกและสรณอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก จาลาอุบาสิกาและอุปจาลาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร-

อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๙๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เกิดเป็นพญานาคชื่ออตุละ ได้บำรุงพระพุทธเจ้าด้วยดนตรีทิพย์ และได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ในกาลภายหน้า

๓.๕ เรวตพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระเรวตพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนี้ ๒ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระเรวตพุทธเจ้าประสูติในกรุงสุธัญญกะ พระชนกพระนามว่าพระเจ้าวิปุละ พระชนนีพระนามว่าพระนางวิปุลา พระมเหสีพระนามว่าสุทัสสนา พระโอรสพระนามว่าวรุณะ ทรงครองฆราวาสอยู่ ๖,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงออกบวชด้วยราชพาหนะคือรถ บำเพ็ญเพียรอยู่ ๗ เดือน จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นกากะทิง

พระวรุณเถระและพระพรหมเทพเถระเป็นคู่อัครสาวก พระสัมภวเถระเป็นพุทธ- อุปัฏฐาก พระภัททเถรีและพระสุภัททเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา วรุณอุบาสกและสรภ-อุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก ปาลาอุบาสิกาและอุปปาลาอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๖๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นพราหมณ์ชื่ออติเทพ ได้สนทนาธรรม ถวายทานและได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๖ โสภิตพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระโสภิตพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนี้ไป ๒ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระโสภิตพุทธเจ้าประสูติในกรุงสุธรรมา พระชนกพระนามว่าสุธรรม พระชนนีพระนามว่า

สุธรรมา พระมเหสีพระนามว่ามกิลา พระโอรสพระนามว่าสีหะ ครองฆราวาสอยู่ ๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกจากปราสาทไปบวชบำเพ็ญบารมี ๗ วัน ได้ฌาน ๔ ต่อจากนั้นไปบำเพ็ญเพียรจนได้ตรัสรู้ภายใต้ต้นกากะทิง

พระอสมเถระและพระสุเนตตเถระเป็นคู่อัครสาวก พระอโนมเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระนกุลาเถรีและพระสุชาดาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา รัมมอุบาสกและสุเนตต-อุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก นกุลาอุบาสิกาและจิตตาอุบาสิกาเป็นคู่อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๙๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นพราหมณ์ชื่อว่าสุชาตะ ได้ถวายทานจนเพียงพอ และได้รับพยากรณ์ว่า จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๗ อโนมทัสสีพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระอโนมทัสสีพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนี้ไป ๑ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระอโนมทัสสีพุทธเจ้า ประสูติในกรุงจันทวดี พระชนกพระนามว่ายสวา พระชนนีพระนามว่ายโสธรา พระมเหสีพระนามว่าสิริมา พระโอรสพระนามว่าอุปสาละ ครองฆราวาสอยู่ ๑๐,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือวอทอง บำเพ็ญเพียรอยู่ ๑๐ เดือน จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าภายใต้ต้นรกฟ้า

พระนิสภเถระและพระอโนมเถระเป็นคู่อัครสาวก พระวรุณเถระเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระสุนทราเถรีและพระสุมนาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา นันทิวัฒอุบาสกและสิริวัฒ-อุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก อุปปลาอุบาสิกาและปทุมาอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เกิดเป็นยักษ์มีฤทธิ์มาก มีจิตศรัทธาได้ถวายทานเป็นอันมาก และได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๘ ปทุมพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระปทุมพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนี้ไป ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระปทุมพุทธเจ้าประสูติในกรุงจัมปกะ พระชนกพระนามว่าอสมะ พระชนนีพระนามว่าอสมา พระมเหสี พระนามว่าอุตตรา พระโอรสพระนามว่ารัมมะ ครองฆราวาสอยู่ ๑๐,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือรถ บำเพ็ญเพียรอยู่ ๘ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นอ้อยช้างใหญ่

พระสาลเถระและพระอุปสาลเถระเป็นคู่อัครสาวก พระวรุณเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระราธาเถรีและพระสุราธาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา สภิยอุบาสกและอสม-อุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก รุจิอุบาสิกาและนันทรามาอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เกิดเป็นราชสีห์ ได้บำรุงพระพุทธเจ้าอยู่ ๗ วันและได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๙ นารทพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติพระนารทพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า นับถอยหลังจากกัปนี้ไปประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระนารท-พุทธเจ้าประสูติในกรุงธัญญวดี พระชนกพระนามว่าสุเทพ พระชนนีพระนามว่า

อโนมา พระมเหสีพระนามว่าวิชิตเสนา พระโอรสพระนามว่านันทุตตระ ครองฆราวาสอยู่ ๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวช ด้วยการเสด็จพระราชดำเนินไป บำเพ็ญเพียรอยู่ ๗ วัน จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าภายใต้ต้นอ้อยช้างใหญ่

พระภัททสาลเถระและพระชิตมิตตเถระเป็นคู่อัครสาวก พระวาเสฏฐเถระเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระอุตตราเถรีและผัคคุนีเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา อุคครินทอุบาสกและวสภอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก อินทวรีอุบาสิกาและคัณฑีอุบาสิกาเป็นคู่อัคร-

อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๙๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณนั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นชฎิลมีตบะแก่กล้า ได้ถวายทานแก่พระศาสดาด้วยความเคารพและได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ในกาลภายหน้า

๓.๑๐ ปทุมุตตรพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระปทุมุตตรพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในมัณฑกัป นับถอยหลังจากกัปนี้ไป ๓๐๐,๐๐๐ กัปเป็นกัปที่มีพระพุทธเจ้าอุบัติ ๒ องค์ พระปทุมุตตรพุทธเจ้าประสูติในกรุงหงสวดี พระชนกพระนามว่าอานันทะ พระชนนีพระนามว่าสุชาดา พระมเหสีพระนามว่าสุลทัตตา พระโอรสพระนามว่าอุตตระ ครองฆราวาสอยู่ ๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึง

เสด็จออกจากปราสาทเลื่อนลอยไป บำเพ็ญเพียรอยู่ ๗ วัน จึงได้บรรลุเป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นสน

พระเทวิลเถระและพระสุชาตเถระเป็นคู่อัครสาวก พระสุมนเถระเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระอมิตาเถรีและพระอสมาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา อมิตอุบาสกและติสสอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก หัตถาอุบาสิกาและสุจิตตาอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นชฎิลชื่อรัฏฐิกะได้ถวายผ้าและ

ภัตตาหาร ได้รับคำพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๑๑ สุเมธพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระสุเมธพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในมัณฑกัป พระสุเมธพุทธเจ้าประสูติในกรุงสุทัสสนะ พระชนกพระนามว่าสุทัตตะ พระชนนีพระนามว่าสุทัตตา พระมเหสีพระนามว่าสุมนา พระโอรสพระนามว่าปุนัพพะ ครองฆราวาสอยู่ ๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จ ออกผนวชด้วยราชพาหนะคือช้าง บำเพ็ญเพียรอยู่ ๘ เดือน จึงบรรลุเป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นสะเดา

พระสรณเถระและพระสัพพกามเถระเป็นคู่พระอัครสาวก พระสาครเถระเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระรามาเถรีและพระสุรามาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา อุรุเวลาอุบาสกและยสวาอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก ยโสธราอุบาสิกาและสิริมาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๙๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นมาณพชื่ออุตตระ ได้ถวายทรัพย์ที่เก็บไว้ในเรือนประมาณ ๘๐ โกฏิแล้วออกผนวช ได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้ เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๑๒ สุชาตพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระสุชาตพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในมัณฑกัป พระสุชาตพุทธเจ้าประสูติในกรุงสุมังคละ พระชนกพระนามว่าอุคคตะ พระชนนีพระนามว่าประภาวดี พระมเหสีพระนามว่าสิรินันทา พระโอรสพระนามว่าอุปเสนะ ครองฆราวาสอยู่ ๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือม้า บำเพ็ญเพียรอยู่ ๙ เดือนจึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าภายใต้ต้นไผ่ใหญ่

พระสุทัสสนเถระและพระสุเทวเถระเป็นคู่อัครสาวก พระนารทเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระนาคาเถรีและพระนาคสมานาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา สุทัตตอุบาสกและจิตตอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก สุภัททาอุบาสิกาและปทุมาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร- อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๙๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ได้ถวายราชสมบัติแล้วออกผนวช ได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๑๓ ปิยทัสสีพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของปิยทัสสีพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในที่สุดกัปที่ ๑๑๘ นับถอยหลังจากกัปนี้ไป พระปิยทัสสีพุทธเจ้าประสูติในกรุงสุธัญญะ พระชนกพระนามว่าสุทัตตะ พระชนนีพระนามว่าสุจันทา พระมเหสีพระนามว่าวิมลา พระราชโอรสพระนามว่ากัญจนาเวฬะ ครองฆราวาสอยู่ ๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชรถ บำเพ็ญเพียรอยู่ ๖ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นกุ่ม

พระปาลิตเถระและพระสัพพทัสสีเถระเป็นคู่อัครสาวก พระโสภิตเถระเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระสุชาดาเถรีและพระธรรมทินนาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา สันทก-อุบาสกและธรรมิกอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก วิสาขาอุบาสิกาและธรรมทินนา-อุบาสิกาเป็นคู่

อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๙๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นมาณพชื่อว่ากัสสปะ เป็นผู้คงแก่เรียน ได้ฟังพระธรรมเทศนาแล้วเกิดความเลื่อมใสได้สร้างวัดถวาย และได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๑๔ อัตถทัสสีพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระอัตถทัสสีพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในที่สุดแห่งกัปที่ ๑๑๘ นับถอยหลังจากกัปนี้ไป พระอัตถทัสสี-พุทธเจ้าประสูติในกรุงโสภณะ พระชนกพระนามว่าสาคระ พระชนนีพระนามว่าสุทัสสนา พระมเหสีพระนามว่าวิสาขา พระโอรสพระนามว่าเสละ ครองฆราวาสอยู่ ๑๐,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือม้า บำเพ็ญเพียรอยู่ ๘ เดือน จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นจำปา

พระสันตเถระและพระอุปสันตเถระเป็นคู่อัครสาวก พระอภัยเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระธรรมาเถรีและพระสุธรรมาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา นกุลอุบาสกและนิสภอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก มกิลาอุบาสิกาและสุนันทาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร-

อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นชฎิลมีตบะแก่กล้า ได้นำดอกไม้ทิพย์ไปบูชาพระพุทธเจ้า และได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๑๕ ธัมมทัสสีพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระธัมมทัสสีพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในที่สุดแห่งกัปที่ ๑๑๘ นับถอยหลังจากกัปนี้ไป พระธัมมทัสสี-พุทธเจ้าประสูติในกรุงสรณะ พระชนกพระนามว่าสรณะ พระชนนีพระนามว่าสุนันทา พระมเหสีพระนามว่าวิจิโกลี พระโอรสพระนามว่าปุญญวัฑฒนะ ครองฆราวาสอยู่ ๘,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกจากปราสาทไปบวช บำเพ็ญเพียรอยู่ ๗ วัน จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นมะกล่ำ

พระปทุมเถระและพระปุสสเทวเถระเป็นคู่อัครสาวก พระสุทัตตเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระเขมาเถรีและพระสัจจนามาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา สุภัททอุบาสกและกฏิสสหอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก สฬิสาอุบาสิกาและกฬิสสาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร-อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เกิดเป็นท้าวสักกะ ได้บูชาพระพุทธเจ้าด้วยพวงของหอมที่เป็นทิพย์พร้อมด้วยดนตรี และได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มา ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๑๖ สิทธัตถพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระสิทธัตถพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในกัปที่ ๙๔ นับถอยหลังจากกัปนี้ไป พระสิทธัตถพุทธเจ้าประสูติในกรุงเวภาระ พระชนกพระนามว่าอุเทน พระชนนีพระนามว่าสุผัสสา พระมเหสี พระนามว่าสุมนา พระโอรสพระนามว่าอนุปมะ ครองฆราวาสอยู่ ๑๐,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือวอทอง บำเพ็ญเพียรอยู่ ๑๐ เดือน จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าภายใต้ต้นไม้กรรณิการ์

พระสัมพลเถระและพระสุมิตตเถระเป็นคู่อัครสาวก พระเรวตเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระสีวลาเถรีและพระสุรามาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกาสุปปิยอุบาสกและสมุทท-อุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก รัมมาอุบาสิกาและสุรัมมาอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นดาบสชื่อมงคล ได้ถวายผลหว้าแด่พระพุทธเจ้า และได้รับคำพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๑๗ ติสสพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระติสสพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในกัปที่ ๙๒ นับถอยหลังจากกัปนี้ไป พระติสสพุทธเจ้า ประสูติ ในกรุงเขมกะ พระชนกพระนามว่าชนสันธะ พระชนนีพระนามว่าปทุมา พระมเหสีพระนามว่าสุภัททา พระโอรสพระนามว่าอานันทะ ครองฆราวาสอยู่ ๗,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือม้า บำเพ็ญเพียรอยู่ ๑๕ วัน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นประดู่

พระพรหมเทพเถระและพระอุทยเถระเป็นคู่อัครสาวก พระสมังคลเถระเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระผุสสาเถรีและพระสุทัตตาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา สัมพลอุบาสกและสิริอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก กีสาโคตมีอุบาสิกาและอุปเสนาอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุ ประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นกษัตริย์พระนามว่าสุชาตะ สละราช-สมบัติออกผนวชเป็นฤาษี เมื่อทราบว่า พระพุทธเจ้าเกิดแล้วจึงเข้าไปเฝ้าและก็ถวายดอกไม้ทิพย์เป็นเครื่องบูชา และได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ในกาลภายหน้า

๓.๑๘ ปุสสพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระปุสสพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในที่สุดกัปที่ ๙๒ นับถอยหลังจากกัปนี้ไป พระปุสสพุทธเจ้าประสูติในกรุงกาสิกะ พระชนกพระนามว่าชยเสนะ พระชนนีพระนามว่าสิริมา พระมเหสีพระนามว่ากีสาโคตมี พระโอรสพระนามว่าอนุปมะ ครองฆราวาสอยู่

๙,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือช้าง บำเพ็ญเพียรอยู่ ๗ วัน จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นมะขามป้อม

พระสุรักขิตเถระและธรรมเสนเถระเป็นคู่อัครสาวก พระสภิยเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระจาลาเถรีและพระอุปจาลาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา ธนัญชัยอุบาสกและวิสาขอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก ปทุมาอุบาสิกาและสิรินาคาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร-

อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๙๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นกษัตริย์พระนามว่าวิชิตะ ได้สละราชสมบัติออกผนวชในสำนักของพระพุทธเจ้า และได้รับคำพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลภายหน้า

๓.๑๙ วิปัสสิพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระวิปัสสีพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในกัปที่ ๙๑ นับถอยหลังจากกัปนี้ไป พระวิปัสสีพุทธเจ้าประสูติ ในกรุงพันธุมดี พระชนกพระนามว่าพันธุมา พระชนนีพระนามว่าพันธุมดี พระ

มเหสีพระนามว่าสุทัสสนา พระโอรสพระนามว่าสมวัตตขันธ์ ครองฆราวาสอยู่

๘,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงออกผนวชด้วยราชพาหนะคือรถ บำเพ็ญเพียรอยู่ ๘ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นแคฝอย

พระขันธเถระและพระติสสนามเถระเป็นคู่อัครสาวก พระอโศกเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระจันทาเถรีและพระจันทมิตตาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา ปุนัพพสุมิตต-

อุบาสกและนาคอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก สิริมาอุบาสิกาและอุตตราอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๘๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระ

ชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นพญานาคมีฤทธิ์มากชื่อว่าอตุละ ได้บรรเลงเพลงทิพย์ถวายและได้ถวายตั่งทองอันสวยงามแด่พระพุทธเจ้า และได้รับพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม ในกาลภายหน้า

๓.๒๐ สิขีพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระสิขีพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในกัปที่ ๓๑ นับถอยหลังจากกัปนี้ พระสิขีพุทธเจ้าประสูติในกรุงอรุณวดี พระชนกพระนามว่าอรุณะ พระชนนีพระนามว่าประภาวดี พระมเหสีพระนามว่าสัพพกามา พระโอรสพระนามว่าอตุละ ครองฆราวาสอยู่ ๗,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือช้าง บำเพ็ญเพียรอยู่ ๘ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นกุ่มบก

พระอภิภูเถระและพระสัมภวเถระเป็นคู่อัครสาวก พระเขมังกรเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระสขิลาเถรีและพระปทุมาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา สิริวัฑฒอุบาสกและนันทอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก จิตตาอุบาสิกาและสุจิตตาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร-

อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๗๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นกษัตริย์พระนามว่าอรินทมะ ได้ถวายข้าวและน้ำเป็นอันมากแด่พระสิขีพุทธเจ้าและพระสงฆ์ ได้รับคำพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม ในกาลภายหน้า

๓.๒๑ เวสสภูพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระเวสสภูพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในกัปที่ ๓๑ นับถอยหลังจากกัปนี้ไปไป พระเวสสภูพุทธเจ้าประสูติในกรุงอโนมะ พระชนกพระนามว่าสุปปติตะ พระชนนีพระนามว่ายสวดี พระมเหสีพระนามว่าสุจิตตา พระโอรสพระนามว่าสุปปพุทธะ ครองฆราวาสอยู่ ๖,๐๐๐ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือวอทอง บำเพ็ญ

เพียรอยู่ ๖ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นอ้อยช้างใหญ่

พระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นคู่อัครสาวก พระอุปสันตเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระรามาเถรีและพระสมาลาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา โสตถิกอุบาสกและ

รัมมอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก โคตมีอุบาสิกาและสิริมาอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๖๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นกษัตริย์พระนามว่าสุทัสสนะ ได้ถวายทานมีค่ามาก และสสะราชสมบัติออกผนวชด้วยศรัทธา ได้รับคำพยากรณ์ว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม ในกาลภายหน้า

๓.๒๒ กกุสันธพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระกกุสันธพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในภัทรกัปนี้ มีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้น ๕ พระองค์คือ พระกกุสันธะ พระโกนาคมนะ พระกัสสปะ และพระพุทธเจ้าของเรา ส่วนพระเมตเตยยพุทธเจ้า จักมาตรัสรู้ในกาลภายหน้า พระกกุสันธพุทธเจ้า ประสูติในกรุงเขมวดี ในรัชสมัยพระเจ้าเขมะ พระพุทธบิดาเป็นพราหมณ์ชื่อว่าอัคคิทัตตะ พุทธมารดาเป็นท่าน

พราหมณีชื่อว่าวิสาขา ภริยาชื่อว่าโรปินี บุตรชื่อว่าอุตตระ ครองฆราวาสอยู่

๔,๐๐๐ ปี เห็นนิมิต ๔ จึงออกผนวชด้วยพาหนะคือรถ บำเพ็ญเพียรอยู่ ๘ เดือน

จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นซึก

พระวิธุรเถระและพระสัญชีวเถระเป็นคู่อัครสาวก พระพุทธิชเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระสามาเถรีและพระจัมปานามาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา อัจจุคคตอุบาสกและสุมนอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก นันทาอุบาสิกาและสุนันทาอุบาสิกาเป็นคู่อัคร- อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๔๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นกษัตริย์พระนามว่าเขมะ ได้ถวายทานเป็นอันมาก และได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าว่า จะได้มาตรัสรู้ป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม ในกาลภายหน้า

๓.๒๓ โกนาคมนพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระโกนาคมนพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในภัทรกัปนี้พระโกนาคมนพุทธเจ้า ประสูติในกรุงโสภวดี ในรัชสมัย ของพระราชาพระนามว่าโสภะ พระพุทธบิดาเป็นพราหมณ์ชื่อว่ายัญญทัตตะ พระพุทธมารดาเป็นท่านพราหมณีชื่อว่าอุตตรา ภรรยาชื่อว่ารุจิคัตตา บุตรชื่อว่า

สัตถวาหะ ครองฆราวาสอยู่ ๓,๐๐๐ ปี เห็นนิมิต ๔ จึงออกผนวชด้วยพาหนะ

คือช้าง บำเพ็ญเพียรอยู่ ๖ เดือน จึงตรัสรู้เป็นพุทธเจ้า ภายใต้ต้นมะเดื่อ

พระภิยโยสเถระและพระอุตตรเถระเป็นคู่อัครสาวก พระโสตถิชเถระเป็นพุทธ-อุปัฏฐาก พระสมุททาเถรีและพระอุตตาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา อุคคอุบาสกและโสม-เทพอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก สีวลาอุบาสิกาและสามาอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๓๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นกษัตริย์พระนามว่าปัพพตะ ได้ฟังพระธรรมเทศนาและถวายทานเป็นอันมาก ได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าจะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม ในกาลภายหน้า

๓.๒๔ กัสสปพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระกัสสปพุทธเจ้า

ทรงเล่าว่า ในภัทรกัปนี้ พระกัสสปพุทธเจ้า ประสูติในกรุงพาราณสี ในรัชสมัยของพระราชาพระนามว่ากิกี พระพุทธบิดาเป็นพราหมณ์ชื่อว่าพรหมทัตตะ พระพุทธมารดาเป็นท่านพราหมณีชื่อว่าธนวดี ภริยาชื่อว่าสุนันทา บุตรชื่อว่า

วิชิตเสนะ ครองฆราวาสอยู่ ๒,๐๐๐ ปี เห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชโดยปราสาทเลื่อนลอยไปบำเพ็ญเพียรอยู่ ๗ วัน จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าภายใต้ต้นไทร

พระติสสเถระและพระภารทวาชเถระเป็นคู่อัครสาวก พระสัพพมิตตเถระเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระอนุลาเถรีและพระอุรุเวลาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา สุมังคลอุบาสกและฆฏิการอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก วิชิตเสนาอุบาสิกาและภัททาอุบาสิกาเป็นคู่อุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๒๐,๐๐๐ ปี และพระองค์ก็มีพระชนมายุประมาณเท่านั้น

ทรงเล่าต่อไปว่า ในครั้งนั้น พระองค์เป็นมาณพชื่อโชติปาละ เป็นผู้เชี่ยวชาญไตรเพท เมื่อมีศรัทธาได้ออกผนวชได้เป็นพหูสูตรและได้รับพยากรณ์จากพระกัสสป-พุทธเจ้าว่า จะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม ในกาลภายหน้า

๓.๒๕ โคตมพุทธวงศ์ ว่าด้วยพระประวัติของพระโคดมพุทธเจ้า

ทรงเล่าพระประวัติของพระองค์เองว่า พระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันพระองค์ประสูติในศากยตระกูล ในกรุงกบิลพัสดุ์ พระพุทธบิดาพระนามว่าสุทโธทนะ พระพุทธ-มารดาพระนามว่ามายาเทวี พระมเหสีพระนามว่ายโสธรา พระโอรสพระนามว่าราหุล ทรงครองฆราวาสอยู่ ๒๙ ปี ทรงเห็นนิมิต ๔ จึงเสด็จออกผนวชด้วยราชพาหนะคือม้า บำเพ็ญเพียรอยู่ ๖ ปี จึงตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ภายใต้ต้นอัสสัตถพฤกษ์(ต้นโพธิ์)

พระสารีบุตรเถระและพระโมคคัลลานเถระเป็นคู่อัครสาวก พระอานนท์เป็นพุทธอุปัฏฐาก พระเขมาเถรีและพระอุบลวรรณาเถรีเป็นคู่อัครสาวิกา จิตตคหบดี-อุบาสกและหัตถกคหบดีอุบาสกเป็นคู่อัครอุปัฏฐาก นันทมาตาอุบาสิกาและอุตตราอุบาสิกาเป็นคู่อัครอุปัฏฐายิกา ในกัปนี้มนุษย์มีอายุขัย ๑๐๐ ปี และพระองค์มีพระชนมายุ ๘๐ ปี จึงปรินิพพาน

๓.๒๖ พุทธปกิณณกกัณฑ์ ว่าด้วยเรื่องเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

ตอนนี้กล่าวถึงลำดับของกัปที่มีพระพุทธเจ้าและกัปที่ว่างพระพุทธเจ้าไว้โดยนับจากกัปที่ประมาณไม่ได้ ลงมาหากัปที่ประมาณได้โดยลำดับ สรุปได้ดังนี้

กัปลำดับที่ ๑ (นับจากภัทรกัปนี้ไปประมาณไม่ได้) มีพระพุทธเจ้า ๔ พระองค์ คือ (๑) พระตัณหังกรพุทธเจ้า (๒) พระเมธังกรพุทธเจ้า

(๓) พระสรณังกรพุทธเจ้า (๔) พระทีปังกรพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๒ เป็นอันตรกัป คือว่างจากพระพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๓ มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวคือ พระโกณฑัญญพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๔ เป็นอันตรกัป

กัปลำดับที่ ๕ มีพระพุทธเจ้า ๔ พระองค์ คือ (๑) พระมังคลพุทธเจ้า

(๒) พระสุมนพุทธเจ้า (๓) พระเรวตพุทธเจ้า (๔) พระโสภิตพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๖ เป็นอันตรกัป

กัปลำดับที่ ๗ มีพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์ คือ (๑) พระอโนมทัสสีพุทธเจ้า (๒) พระปทุมพุทธเจ้า (๓) พระนารทพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๘ เป็นอันตรกัป

กัปลำดับที่ ๙ มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียว คือ พระปทุมุตตรพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๑๐ เป็นอันตรกัป

กัปลำดับที่ ๑๑ มีพระพุทธเจ้า ๒ พระองค์ คือ (๑) พระสุเมธพุทธเจ้า

(๒) พระสุชาตพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๑๒ มีพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์ คือ (๑) พระปิยทัสสีพุทธเจ้า (๒) พระอัตถทัสสีพุทธเจ้า (๓) พระธัมมทัสสีพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๑๓ (นับจากกัปนี้ไป ๙๔ กัป หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากัปที่ ๙๔) มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวคือพระสิทธัตถพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๑๔ (กัปที่ ๙๒ นับจากกัปนี้) มีพระพุทธเจ้า ๒ พระองค์ เรียกว่ามัณฑกัป คือ (๑) พระติสสพุทธเจ้า (๒) พระปุสสพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๑๕ (กัปที่ ๙๑ นับจากกัปนี้) มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียว คือ พระวิปัสสีพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๑๖ (กัปที่ ๓ นับจากกัปนี้) มีพระพุทธเจ้า ๒ พระองค์ คือ

(๑) พระสิขีพุทธเจ้า (๒) พระเวสสภูพุทธเจ้า

กัปลำดับที่ ๑๗ กัปนี้มีพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ เรียกว่าภัทรกัป คือ

(๑) พระกกุสันธพุทธเจ้า (๒) พระโกนาคมนพุทธเจ้า

(๓) พระกัสสปพุทธเจ้า (๔) พระโคตมพุทธเจ้า (๕) พระ เมตไตรยพุทธเจ้า ซึ่งจะอุบัติขึ้นในอนาคต

๕. ๒๗ ธาตุภาชนิยกถา ว่าด้วยการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุของพระโคตม-พุทธเจ้า

ตอนนี้กล่าวถึงเหตุการณ์หลังปรินิพพานว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ กรุงกุสินารา ได้มีการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุของเมืองต่าง ๆ ๘ เมือง คือ

๑. กรุงราชคฤห์ ๒. กรุงเวสาลี

๓. กรุงกบิลพัสดุ์ ๔. กรุงอัลลกัปปะ

๕. กรุงรามคาม ๖. กรุงเวฏฐทีปกะ

๗. กรุงปาวา ๘. กรุงกุสินารา

แต่ละเมืองได้สร้างพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ส่วนโทณพราหมณ์ได้นำทะนานสำหรับแบ่งพระบรมสารีริกธาตุไปบรรจุเป็นตุมพสถูป นอกนั้นเป็นการกล่าวถึงพระเขี้ยวแก้ว พระทนต์ พระเกศ พระโลมา และพุทธบริขารต่าง ๆ ที่ไป อยู่ในที่ต่าง ๆ หลายแห่งด้วยกัน เช่น พระเขี้ยวแก้วเบื้องขวาอยู่ในพรหมโลก พระ เขี้ยวแก้วเบื้องซ้ายอยู่บนเกาะสีหลเป็นต้น

พระบรมสารีริกธาตุมี ๓ ขนาดคือ ขนาดใหญ่เท่าเมล็ดถั่วเขียว ขนาดกลางเท่าเมล็ดข้าวสารหัก และขนาดเล็กเท่าเมล็ดพันธุ์ผักกาด

จำนวนพระบรมสารีริกธาตุขนาดใหญ่มี ๕ ทะนาน ขนาดกลางมี ๕ ทะนาน และขนาดเล็กมี ๖ ทะนาน สีของพระบรมสารีริกธาตุขนาดใหญ่เหมือนทองคำ

ขนาดกลางเหมือนแก้วมุกดา ขนาดเล็กเหมือนสีดอกมะลิ

ข้อสังเกต

ในพุทธวงศ์นี้มีข้อที่น่าสังเกตหลายประเภท ขอเสนอเพื่อพิจารณาประดับสติปัญญา ดังนี้

๑. ข้อเปรียบเทียบระหว่างพระพุทธเจ้า ๒๕ พระองค์ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ในเรื่องพระชนมายุ พระพุทธเจ้าหลายพระองค์มีเท่ากัน แต่ส่วนมากมีไม่เท่ากัน ในจำนวนนั้น พระพุทธเจ้าของเรามีพระชนมายุน้อยที่สุด

ในเรื่องพระชาติ พระพุทธเจ้ามีพระชาติเป็นกษัตริย์มีจำนวน ๒๒ พระองค์ นอกนั้นมีพระชาติเป็นพราหมณ์

ในเรื่องระยะเวลาที่ทรงบำเพ็ญเพียร ก่อนตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์มีไม่เท่ากัน คืออย่างน้อยที่สุด ๗ วัน อย่างมากที่สุด ๖ ปี ในเรื่องขนาดพระกาย พระรัศมีรอบพระกาย ยานพาหนะที่ทรงใช้เมื่อทรงออกผนวช และบัลลังก์ที่ประทับนั่งเมื่อตรัสรู้มีความแตกต่างกัน

อนึ่งตัวเลขบอกกัปที่พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์อุบัติซึ่งมีปรากฏทั้งในพุทธวงศ์และอปทาน ถ้าพบว่าอรรถกถาอธิบายเป็นอย่างอื่นต่างจากที่เคยแปลกันมา ก็ถือตามนัยอรรถกถา เช่น อฏ□ารเส กปฺปสเต แปลว่าในกัปที่ ๑๑๘ ไม่ได้แปลว่ากัปที่ ๑,๘๐๐ เพราะเป็นสังขยาบวก

นอกจากนี้ขอให้ดูตารางแสดงข้อเปรียบเทียบไว้แล้ว

๒. การจัดแบ่งวรรคตอนของพุทธวงศ์ออกจะสับสน คือในหลักแบ่งเป็น ๓ ตอนใหญ่ คือ (๑) รัตนจังกมนกัณฑ์ (๒) สุเมธกถา (๓) พุทธวงศ์ และในตอนที่

๓ แบ่งย่อยเป็น ๒๗ ตอน ตั้งแต่ทีปังกรพุทธวงศ์ถึงธาตุภาชนิยกถา การแบ่งอย่างนี้ทำให้เข้าใจว่า ๒ ตอนแรกเป็นข้อความเบื้องต้นของพุทธวงศ์ ไม่ใช่ตัวพุทธวงศ์ ตอนที่ ๓ ทั้งหมดเป็นตัวพุทธวงศ์ ซึ่งไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น เพราะพุทธปกิณณกกัณฑ์และธาตุภาชนิยกถา เป็นเพียงภาคผนวกของพุทธวงศ์ อาจจะไม่ใช่พุทธวงศ์ด้วยซ้ำไป โดยเฉพาะธาตุภาชนิยกถาเหล่านี้ กล่าวถึงเหตุที่เกิดหลังพุทธปรินิพพาน น่าจะผนวกเข้ามาเมื่อคราวทำสังคายนาครั้งแรก

อนึ่ง ในโคตมพุทธวงศ์ ที่ตรัสถึงตำแหน่งต่าง ๆ ของพระสาวก ส่วนหนึ่งยังไม่เกิดในขณะที่ตรัสรู้ ถ้าถือว่าพุทธวงศ์นี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแก่พระประยูรญาติในการเสด็จนิวัติกรุงกบิลพัสดุ์ครั้งแรก ผู้ดำรงตำแหน่งอัครสาวกคือท่านพระสารีบุตรและท่านพระมหาโมคคัลลานะมีแล้ว แต่ผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ๆ น่าจะยังไม่มี เช่นท่านพระอานนท์ ยังไม่ได้บวชแน่นอน แต่ถ้าพระองค์ตรัสตามพระอนาคตังสญาณ เพื่ออนุโลมตามพุทธวงศ์อื่น ๆ จึงจะฟังขึ้น

๓. อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่ท่านผู้อ่านพุทธวงศ์จะพึงได้รับก็มีมาก เช่น ได้ทราบว่ามีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลกนี้แล้วหลายพระองค์ พระพุทธเจ้าเหล่านั้นทรงปฏิบัติอย่างไร ตรัสรู้อะไร ทรงสอนอะไรแก่ชาวโลก ที่สำคัญที่สุดคือ ทำให้เราทราบว่าพระพุทธศาสนาเป็นสัจธรรมสากล มีผู้ตรัสรู้และสั่งสอนกันมายาวนาน พระพุทธเจ้าของเราก็ทรงบำเพ็ญบารมีในพระพุทธเจ้าเหล่านั้นมาแล้วเหมือนกัน จึงได้มาตรัสรู้ในพระชาติสุดท้ายและตรัสรู้เรื่องเดียวกัน ทั้งนี้ ขณะนั้นอยู่ในช่วงว่างพระพุทธศาสนา

แนะนำจริยาปิฎก

จริยาปิฎก

๑. อกิตติวรรค

๑. ทานบารมี

๑. อกิตติจริยา จริยาของอกิตติดาบส

พระผู้มีพระภาคทรงเล่าว่า ในสมัยที่พระองค์เป็นอกิตติดาบสบำเพ็ญบารมีอยู่ในป่า ท้าวสักกะแปลงเพศเป็นพราหมณ์มาขออาหาร พระดาบสได้ให้ใบหมากเม่านึ่งจนหมดแล้วไม่แสวงหาอาหารอีก ทำอย่างนี้อยู่ ๓ วัน ท่านไม่หิวอาหารแต่มุ่งบำเพ็ญฌานให้เกิดปีติและสุข ปรารถนาจะทำทานให้ยิ่งขึ้น เพราะท่านบำเพ็ญทานไม่ปรารถนาลาภ ยศ แต่ปรารถนาสัพพัญญุตญาณ

๒. สังขพราหมณจริยา จริยาของสังขพราหมณ์

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่พระองค์เป็นสังขพราหมณ์เห็นพระปัจเจกพุทธเจ้าทรงข้ามน้ำมา ดีใจ จึงถอดรองเท้าและร่วมถวาย เพราะเหตุนั้นในชาตินี้จึงทรงเป็นผู้ละเอียดอ่อน มีคุณตั้งร้อยและได้รับความสุข

๓. กุรุธรรมจริยา จริยาของพระเจ้าธนัญชัย

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่พระองค์เป็นพระเจ้าธนัญชัย ทรงประกอบด้วยทศพิธราชธรรม เมื่อพราหมณ์ชาวกาลิงคะมาทูลขอช้างมงคล ก็ทรงประทานให้ แม้ถูกชาวเมืองคัดค้าน ทรงกล่าวกับชาวเมืองว่า เรายินดีให้แม้กระทั้งราชสมบัติ และชีวิตร่างกาย เพราะปรารถนาพระสัพพัญญุตญาณ

๔. มหาสุทัสสนจริยา พระจริยาของพระเจ้ามหาสุทัสสนะ

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระเจ้าสุทัสสนะ ครองราชสมบัติในกรุงกุสาวดี ทรงประกาศให้ทานทุกวัน ๆ ละ ๓ เวลา มิได้ทรงปรารถนาสิ่งใดนอกจากพระสัพพัญญุตญาณ

๕. มหาโควินทจริยา จริยาของมหาโควินทพราหมณ์

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นมหาโควินทพราหมณ์เป็นปุโรหิตของพระราชาถึง ๗ พระองค์ ได้ถวายมหาทานเป็นอันมาก ไม่ใช่เกลียดทรัพย์ ไม่ใช่สะสมทรัพย์ไม่เป็น แต่ปรารถนาพระสัพพัญญุตญาณ

๖. เนมิราชจริยา พระจริยาของพระเจ้าเนมิราช

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระเจ้าเนมิราชครองราชสมบัติในกรุงมิถิลา รับสั่งให้สร้างศาลาจตุรมุข ๔ แห่ง ได้ให้ทานทั้งแก่คนและสัตว์ เพราะปรารถนาพระ

โพธิญาณ

๗. จันทกุมารจริยา พระจริยาของพระจันทกุมาร

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระจันทกุมารเป็นโอรสของพระเจ้าเอกราชในกรุงปุปผวดี พ้นจากการถูกบูชายัญ จึงได้ให้ถวายมหาทานตลอด ๕-๖ วัน โดยไม่ยอมหยุดพัก เพราะปรารถนาพระโพธิญาณ

๘. สิริราชจริยา พระจริยาของพระเจ้าสิริราช

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระเจ้าสิริราชเป็นกษัตริย์ในกรุงอริฏฐะ ทรงพิจารณาถึงทานชนิดใดที่ยังไม่ได้บริจาค ทรงเห็นว่า ดวงตายังไม่ได้บริจาค จึงประกาศบริจาคดวงตา ท้าวสักกะแปลงเพศเป็นพราหมณ์ตาบอดมาขอ ก็พระราชทานให้ เพราะปรารถนาพระสัพพัญญุตญาณ จึงทำให้พระองค์ได้ดวงตาใหม่กลับคืนมา

๙. เวสสันตรจริยา พระจริยาของพระเวสสันดร

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระเวสสันดรเป็นพระโอรสของพระเจ้าสัญชัย กรุงเชตุดร ได้พระราชทานช้างปัจจยนาคแก่พราหมณ์ชาวเมืองกาลิงคะ จึงถูกชาวเมืองขับไล่ ทรงบริจาคมหาทานก่อนเสด็จไป เมื่ออยู่ป่าก็พระราชทานบุตรทั้ง ๒ คือพระชาลีและพระกัณหาแก่พราหมณ์ชูชกผู้ไปขอ และพระราชทานพระมเหสีคือพระมัททีแก่ท้าวสักกะที่แปลงเป็นพราหมณ์ไปขอ เพราะปรารถนาพระสัพพัญญุตญาณ

๑๐. สสปัณฑิตจริยา จริยาของสสบัณฑิต

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นสสบัณฑิต(เป็นกระต่ายป่า) ได้สละชีวิตของตนกระโดด เข้ากองไฟ เพื่อเป็นอาหารของท้าวสักกะที่แปลงเป็นพราหมณ์มาขออาหารแต่ไม่ตาย

๒. หัตถินาควรรค

๒. สีลบารมี

๑. มาตุโปสกจริยา จริยาของพญาช้างผู้เลี้ยงมารดา

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพญาช้างเลี้ยงมารดาอยู่ในป่า พรานป่าเห็นแล้วไปกราบทูลพระราชา พระราชาให้ควาญช้างไปนำตัวมา พญาช้างเป็นสัตว์มีศีล เลี้ยงดูมารดา จึงมิได้ประทุษร้ายควาญช้างและยอมเดินตามเข้ามาในเมือง ด้วยจิตมิได้คิดโกรธแต่ประการใด

๒. ภูริทัตตจริยา จริยาของพระภูริทัตตนาคราช

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นภูริทัตตนาคราช ไปรักษาอุโบสถศีล อยู่ที่ฝั่งแม่น้ำยมุนา ถูกหมองูจับตัวไปเที่ยวเล่นกลหากิน ก็มิได้ทำความโกรธมุ่งรักษาศีลอย่างเดียว

๓. จัมเปยยจริยา จริยาของจัมเปยยกนาคราช

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นจัมเปยยกนาคราช เป็นนาคมีธรรมถึงพร้อมด้วยศีลและวัตร ขณะรักษาอุโบสถศีล ถูกหมองูจับไปเที่ยวเล่นกลหากิน มิได้แสดงความโกรธแต่ประการใด เพราะกลัวศีลขาด

๔. จูฬโพธิจริยา จริยาของจูฬาโพธิปริพาชก

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นจูฬโพธิปริพาชก เห็นภัยในการเวียนว่ายตายเกิด จึงชวน ภรรยาออกผนวชเป็นปริพาชกอยู่ในพระราชอุทยาน พระราชาเห็นท่านปริพาชิกาก็ทรงพอพระทัยจึงให้ทหารฉุดตัวไป แต่จูฬปริพาชกระงับใจได้ไม่ให้เกิดความโกรธต่อพระราชา เพราะปรารถนาพระโพธิญาณ

๕. มหิสราชจริยา จริยาของพญากระบือ

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นกระบือป่า อาศัยอยู่ใต้ต้นไม้ ถูกลิงรบกวนต่าง ๆ แต่ไม่ทำความโกรธลิง เพราะกลัวศีลขาด

๖. รุรุราชจริยา จริยาของพญาเนื้อชื่อรุรุ

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพญาเนื้อรุรุเป็นสัตว์มีศีลอย่างยอดเยี่ยม เห็นชายคนหนึ่งถูกกระแสน้ำพัดมาจึงช่วยชีวิตไว้ แต่ขอร้องชายนั้นอย่าได้ไปบอกใครว่า เจอเนื้อสีทอง แต่ชายนั้นเป็นคนอกตัญญูจึงไปกราบทูลพระราชาให้ทรงทราบ พระ ราชาให้ไปจับเนื้อนั้นมา ภายหลังทราบว่า ชายนั้นเป็นคนอกตัญญู จึงรีบส่งชายผู้นั้น ไปประหาร แต่เนื้อขอร้องไว้ เพราะกลัวศีลขาด

๗. มาตังคจริยา จริยาของชฎิลชื่อมาตังคะ

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นชฎิลมาตังคะเป็นผู้มีศีล มีจิต ตั้งมั่น มิได้มีจิตคิดประทุษร้ายต่อพราหมณ์ผู้มาสาปแช่งตน แต่กลับช่วยพราหมณ์นั้นให้พ้นจากคำสาป เพราะเหตุแห่งพระโพธิญาณ

๘. ธัมมเทวปุตตจริยา จริยาของธรรมเทพบุตร

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นยักษ์ผู้มีธรรม ธรรมเทพบุตร ชักชวนให้มหาชนประพฤติกุศลกรรมบถ ๑๐ แต่อธรรมเทพบุตร ชักชวนให้มหาชนประพฤติอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ ต่างเป็นศัตรูกัน วันหนึ่งเมื่อขับรถสวนทางกัน

แอกรถกระทบกัน ไม่ยอมแยกทางให้กัน แต่ธรรมเทพบุตรก็อดกลั้นต่อความโกรธ ไม่ยอมประทุษร้ายตอบ เพราะกลัวศีลขาด ทำให้อธรรมเทพบุตรต้องปราชัยตกนรกไป

๙. ชยทิสจริยา พระจริยาของพระโอรสของพระเจ้าชัยทิศ

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระโอรสของพระเจ้าชัยทิศพระนามว่าอลีนสัตตะ ในกรุงกัปปิลาเป็นผู้มีศีล ได้สละชีวิตของตนช่วยพระบิดาที่ถูกโจรโปริสาท(มนุษย์กินคน) จับตัวไป ไม่ย่อมทำร้ายโจรนั้น เพราะกลัวศีลขาด แต่ได้พูดเกลี้ยกล่อมให้โจรนั้นยอมกลับตัวเป็นคนดี

๑๐. สังขปาลจริยา จริยาของสังขปาลนาคราช

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นสังขปาลนาคราชได้ยอมสสะชีวิตของตนอธิษฐานจำอุโบสถศีลในทางสี่แพร่ง ได้ถูกพวกพรานผู้ดุร้ายแทง ๘ แห่งแล้วเอาหวายร้อยหามไปมิได้ทำความโกรธต่อพรานนั้น เพราะกลัวศีลขาด

๓. ยุธัญชยวรรค

๓. เนกขัมมบารมีเป็นต้น

๑. ยุธัญชยจริยา พระจริยาของพระยุธัญชยกุมาร

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระยุธัญชยกุมาร เห็นหยาดน้ำค้างเหือดแห้งไปแพราะแสงอาทิตย์ได้อนิจจสัญญา จึงกราบลามารดาบิดาออกผนวช แม้ไม่ได้รับอนุญาต ก็ได้สละราชสมบัติออกผนวช เพราะต้องการพระโพธิญาณ

๒. โสมนัสสจริยา พระจริยาของพระโสมนัสสกุมาร

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระโสมนัสสกุมารในกรุงอินทปัตถ์ เป็นผู้มีศีล มีธรรม ได้ตำหนิดาบสผู้ประพฤติสะสมทรัพย์ดุจผู้ครองเรือน ถูกดาบสใส่ความให้พระบิดาลงโทษ แต่ทรงชี้แจงจนพระองค์รอดได้ เมื่อพ้นโทษแล้ว จึงออกผนวช เพราะต้องการพระโพธิญาณ

๓. อโยฆรจริยา พระจริยาของพระอโยฆรราชกุมาร

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระอโยฆรราชกุมาร เป็นโอรสพระเจ้ากาสี ทรงเจริญวัยในเรือนเหล็ก เพราะป้องกันท่านยักษิณี เมื่อเจริญวัยแล้ว เกิดความสังเวช ไม่ต้องการราชสมบัติ จึงออกผนวชเพราะต้องการพระโพธิญาณ

๔. ภิงสจริยา จริยาของภิงสพราหมณ์

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นภิงสพราหมณ์เกิดในสกุลโสตถิยพราหมณ์ มีพี่น้องร่วมกัน ๗ คน เป็นผู้มีหิริและธรรมฝ่ายขาว ไม่ปรารถนากาม แต่ปรารถนาออกผนวช ต่อมาได้สละทรัพย์ออกผนวช และชักนำมารดาบิดาและน้อง ๆ ทั้งหมด ออกผนวชด้วย

๕. โสณนันทปัณฑิตจริยา จริยาของโสณะและนันทบัณฑิต

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นโสณะและนันทบัณฑิต เกิดในตระกูลพราหมณ์มหาศาล มีทรัพย์มากแต่ไม่ปรารถนาจะบริโภคกาม จึงชวนกันสละทรัพย์แล้วออกผนวชพร้อมด้วยมารดาบิดา

๖. มูคปักขจริยา พระจริยาของมูคปักขกุมาร

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นมูคปักขกุมาร(เตมียกุมาร)เป็นโอรสของพระเจ้ากาสี หลังประสูติได้ไม่นานทรงระลึกชาติหนหลังได้ว่า เศวตฉัตรนี้เองที่ทำให้พระองค์ไปสู่นรก เพราะเหตุนั้น จึงไม่ปรารถนาราชสมบัติ แกล้งทำเป็นใบ้จนอายุ ๑๖ ปี เมื่อ พระบิดารับสั่งให้นำไปฝังยังป่าช้า จึงได้แสดงให้นายสารถีทราบว่า พระองค์มิได้เป็นใบ้ แต่ไม่ปรารถนาราชสมบัติจึงแกล้งทำเป็นใบ้ เพราะปรารถนาสัพพัญญุตญาณ จึงอธิษฐานบารมีอยู่ ๑๖ ปี จากนั้นได้ออกผนวชบำเพ็ญเพียรอยู่ในป่า ต่อมาพระราชบิดา พระราชมารดาก็ออกผนวชตามและมีประธานออกผนวชตามเป็นจำนวนมาก

๗. กปิลราชจริยา จริยาของพญาวานร

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพญาวานรกระโดดเหยียบศีรษะจระเข้ที่หลอกจะกินตับแล้วข้ามไปฝั่งโน้นโดยไม่เป็นอันตราย และได้ฝึกสัจจะที่ว่า จะโดดแล้วโดดไปตามสัจจะนั้น นี้เป็นสัจจบารมี

๘. สัจจสวหยปัญฑิตจริยา จริยาของสัจจดาบส

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นดาบสได้ตั้งสัจจอธิษฐานว่าจะช่วยรักษาสัตว์โลกไว้ ทำให้หมู่ชนสามัคคีกัน

๙. วัฏฏกโปตกจริยา จริยาของลูกนกคุ่ม

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นลูกนกคุ่มยังอ่อน ขนปีกยังไม่งอก เมื่อไฟป่าลุกลามมาใกล้ ไม่มีทางหนีจึงตั้งสัจจะอ้างเอาคุณศีล ระลึกถึงธรรม และระลึกถึงพระพุทธเจ้าในอดีตชาติเป็นที่พึ่ง ทำให้ไฟนั้นดับไป

๑๐. มัจฉราชจริยา จริยาของพญาปลา

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพญาปลาอาศัยอยู่ในสระใหญ่ เมื่อถึงฤดูแล้ง น้ำแห้งขอด ทำให้ฝูงปลาตกเป็นอาหารของกา นกแร้ง นกกระสา นกตะกรุมและเมื่อพญาปลาเห็นดังนั้น จึงตั้งสัจจวาจาขอให้ฝนตก เพื่อมาช่วยฝูงปลาและฝนก็ตกลงมาตามนั้น

๑๑. กัณหทีปายนจริยา จริยาของกัณหทีปายนดาบส

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นกัณหทีปายนดาบส ได้ตั้งสัจจอธิษฐานขอให้พิษงูที่กัดลูกชายของสหายจงหายไป ด้วยสัจจะนั้น พิษงูก็ค่อย ๆ จางหายไป เด็กก็ปลอดภัย แต่สัจจะของดาบสนั้นทำให้ต้องอธิบายต่อสหายว่า ยินดีประพฤติพรหมจรรย์เพียง ๗ วัน แต่ประพฤติอยู่มา ๕๐ ปี เพราะได้สละทรัพย์ออกผนวชแล้วสึกไม่ได้ จึงจำเป็นต้องอยู่ แต่ก็ได้ตั้งสัจจะพูดความจริงตามนั้น ทำให้เห็นผลตามที่ปรารถนานั้น

๑๒. สุตโสมจริยา จริยาของพระเจ้าสุตโสม

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นพระเจ้าสุตโสมถูกโปริสาท(มนุษย์กินคน)จับตัวไปพื่อทำพลีกรรม แต่พระองค์ทรงระลึกถึงข้อที่ได้สัญญากับพราหมณ์คนหนึ่งจึงขออนุญาตโปริสาท(มนุษย์กินคน)นั้นกลับมาทำธุระก่อนแล้วจะกลับไป โปริสาท(มนุษย์กินคน)ไม่เชื่อ พระองค์จึงให้สัจจะว่า จะกลับมา เมื่อได้รับอนุญาตกลับไปทำธุระเสร็จแล้วพระองค์ก็กลับมาอีก โปริสาท(มนุษย์กินคน)ยอมเชื่อและรับฟังคำสอน จนกลับตัวเป็นคนดีดังเดิม

๑๓. สุวัณณสามจริยา จริยาของสุวรรณสามดาบส

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นสุวรรณสามดาบส (เลี้ยงดูมารดาบิดาตาบอดอยู่ในป่า)ไปไหนมาไหนกับฝูงสัตว์ป่า เช่น กวาง ราชสีห์ เสือเหลือง เสือโคร่งเป็นต้น สัตว์เหล่านั้นหาทำอันตรายกันไม่ ด้วยอานิสงส์แห่งเมตตา

๑๔. เอกราชจริยา จริยาของพระเจ้าเอกราช

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นหฤทัยรักษาศีลอย่างยอดเยี่ยม ในการครองราชย์พระองค์ทรงสมาทานกุศลกรรมบถ ๑๐ โดยไม่ให้เหลือ ทรงสงเคราะห์มหาชนด้วยสังคหวัตถุ ๔ ประการ เมื่อข้าศึกแย่งชิงราชสมบัติ พระองค์ก็ทรงยินดีสละให้ ถูกศัตรูนำไปฝังทั้งเป็นในป่าช้าพร้อมด้วยข้าราชบริพาร พระองค์ก็มิได้ว่ากระไร แต่ เพราะอาศัยกำลังเมตตา ทำให้พระองค์ได้ราชสมบัติกลับคืนมา

๑๕. มหาโลมหังสจริยา จริยาของมหาหังสบัณฑิต

ทรงเล่าว่า ในสมัยที่เป็นมหาหังสบัณฑิตออกผนวชเป็นดาบส บำเพ็ญเพียรอยู่ในป่าช้าเอาโครงกระดูกต่างหมอน พวกเด็ก ๆ ชาวบ้าน มาเห็นเข้า บางพวกใช้ก้อนดิน ท่อนไม้ทำร้าย บางพวกใช้ดอกไม้บูชา แต่ท่านไม่ได้ทำความยินดีหรือยินร้ายต่อเด็ก และชนนำดอกไม้มาบูชาเหล่านั้น

ในตอนท้ายของจริยาปิฎก คาถาสรุปที่เรียกว่าสโมธานกถา กล่าวสรุป บารมีที่พระผู้มีพระภาคขณะเป็นพระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญมาถึง ๓๐ ประการ โดยแยก เป็นระดับธรรมดาเรียกว่าบารมี มี ๑๐ ประการ เช่นการให้ทานทั่วไปเป็นต้น ระดับกลางเรียกว่าอุปบารมี มี ๑๐ ประการ เช่นบริจาคอวัยวะ และระดับสูง เรียกว่าปรมัตถบารมี เช่นการบริจาคชีวิต และท่านได้ให้ตัวอย่างไว้อย่างชัดเจนครบทุกบารมี

ข้อสังเกต

จริยาปิฎกคือชาดกอย่างสั้น มุ่งแสดงการบำเพ็ญบารมี ๓๐ ประการให้เห็นเป็นตัวอย่างว่า ผู้จะเป็นพระพุทธเจ้านั้นต้องปฏิบัติตัวอย่างไร แม้แต่ในจริยาปิฎก ๓๕ เรื่องนั้น แสดงเพียงการบำเพ็ญทานบารมี ๑๐ เรื่อง ศีลบารมี ๑๐ เรื่อง เนกขัมมบารมี ๕ เรื่อง สัจจบารมี ๖ เรื่อง อธิษฐานบารมี ๑ เรื่อง เมตตาบารมี ๒ เรื่อง และอุเบกขาบารมี ๑ เรื่อง ยังขาดปัญญาบารมี วิริยบารมี และขันติบารมีไปก็ตาม ท่านก็ได้ยกตัวอย่างจากชาดกมาเป็นตัวอย่าง พระไตรปิฎกไว้ในสโมธานกถาแล้ว หากท่านผู้อ่านต้องการทราบความโดยพิสดาร พึงกลับไปอ่าน

ชาดกในเล่ม ๒๗-๒๘ โดยเฉพาะมหานิบาตในเล่ม ๒๘ ก็จักทราบเรื่องการบำเพ็ญบารมีทั้ง ๓ นี้ได้ง่ายขึ้น เพราะทั้งชาดกและจริยาปิฎกมีส่วนสัมพันธ์กันดังที่กล่าวไว้แล้วในบทนำชาดก